«Ἐγώ εἰμι
ἡ ὁδὸς
καὶ ἡ ἀλήθεια
καὶ ἡ ζωή»
(Ἰωάν. ιδ΄ 6).

ΖΩΗ

«Τὰ ῥήματα,
ἃ ἐγὼ λαλῶ ὑμῖν,
πνεῦμά ἐστι
καὶ ζωή ἐστι»
(Ἰωάν. ς΄ 63).

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΟΡΓΑΝΟΝ ΟΜΩΝΥΜΟΥ ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΟΣ ΘΕΟΛΟΓΩΝ

Ἔτος ΚΖ΄. — Ἐν Ἀθήναις τῇ 9 Ὀκτωβρίου 1937 — Ἀριθ. 1305

ΕΠΑΙΝΟΣ ΙΣΟΣ ΠΡΟΣ ΚΑΤΑΡΑΝ

Ὅταν μὲ ἐπαινοῦν, μοῦ ἀρέσει πολύ. Τοὐναντίον δὲ πικραίνομαι βαθύτατα ὅταν μὲ καταρῶνται ἢ μὲ ὑβρίζουν. Μ᾿ ὅλα ταῦτα ὑπάρχουν ἔπαινοι, ποὺ εἶνε πολὺ χειρότεροι ἀπὸ τὰς κατάρας. Καὶ συχνότατα αἱ ὕβρεις εἶνε πολὺ προτιμότεραι ἀπὸ τοὺς ἐπαίνους.

Περίεργον, θὰ εἴπῃς ἴσως. Καὶ ὅμως εἶνε ἀληθές. Τὸ βεβαιώνει δὲ κατηγορηματικώτατα καὶ ὁ θεόπνευστος Σολομῶν. Ἰδοὺ τί μᾶς λέγει· «Ὃς ἂν εὐλογῇ φίλον τὸ πρωῒ μεγάλῃ τῇ φωνῇ, καταρωμένου οὐδὲν διαφέρειν δόξῃ» (Παροιμ. κζ΄ 14).

Δὲν πρόκειται ἐδῶ περὶ κόλακος. Πρόκειται περὶ φίλου. Δὲν πρόκειται περὶ ὑποκριτοῦ, ὁ ὁποῖος μᾶς ἐπαινεῖ, διότι ἐπιδιώκει κάτι ἀπὸ ἡμᾶς καὶ ζητεῖ μὲ τὸν λιβανωτὸν τῶν ἐπαίνων νὰ μᾶς ἀποσπάσῃ τὴν εὔνοιαν καὶ τὴν ἐμπιστοσύνην. Πρόκειται περὶ προσώπου, τὸ ὁποῖον μᾶς ἀγαπᾷ καὶ ὁμιλεῖ δι᾿ ἡμᾶς ἀπὸ πραγματικὴν στοργὴν καὶ ἐκτίμησιν πρὸς τὸ ἄτομόν μας.

Ἐὰν ἐπρόκειτο περὶ κόλακος, καταλαβαίνω πολὺ καλὰ καὶ χωρὶς καμμίαν δυσκολίαν, ὅτι θὰ ἦτο προτιμότερον νὰ μὲ ὑβρίζῃ παρὰ νὰ μὲ ἐπαινῇ. Ὁ κόλαξ εἶνε δι᾿ ἐμὲ παράσιτον, τὸ ὁποῖον ζητεῖ νὰ παχυνθῇ εἰς βάρος μου. Καὶ διὰ τοὺς ἐπαίνους, τοὺς ὁποίους μοῦ κάμνει μὲ τὰ χείλη του μόνον, θὰ ἀκριβοπληρωθῇ καὶ θὰ ἀποζημιωθῇ μὲ δαπάνας ἰδικάς μου. Θὰ ἦτο λοιπὸν συμφερώτερον δι᾿ ἐμὲ νὰ ὑβρίζῃ μᾶλλον. Διότι μὲ τὸν τρόπον αὐτὸν θὰ ἔμενον ἐλεύθερος ἀπὸ τὸ παράσιτον αὐτὸ καὶ δὲν θὰ ἐκολλοῦσεν εἰς τὴν ράχιν μου ὡς ἄλλο «τσιμποῦρι».

Ἀλλ᾿ ἰδοὺ τώρα, ὅτι μὲ ἐπαινεῖ ὁ φίλος. Πῶς εἶνε δυνατὸν οἱ ἐπαινετικοὶ λόγοι τοῦ φίλου νὰ ἰσοδυναμοῦν μὲ κατάρας; Καὶ κατὰ τί ἀπὸ τοὺς ἐπαίνους τούτους εἶνε ὠφελιμώτεραι δι᾿ ἐμὲ αἱ ὕβρεις;

Πρόσεξε μίαν πρὸς μίαν τὰς λέξεις τοῦ σοφοῦ Σολομῶντος. Καὶ δὲν θὰ δυσκολευθῇς τότε νὰ ἀντιληφθῇς πόσον εἶνε ἀληθεῖς καὶ ἀλάνθαστοι. «Ὃς ἂν εὐλογῇ φίλον τὸ πρωῒ μεγάλῃ τῇ φωνῇ». Δηλαδὴ πρωῒ πρωΐ, προτοῦ ἀκόμη νὰ ἐξημερώσῃ καλὰ καὶ προτοῦ νὰ πιάσῃς οἱονδήποτε ἔργον εἰς τὰς χεῖράς σου, ἀντὶ νὰ εὐλογῇς καὶ νὰ δοξάζῃς τὸν Θεόν σου, νὰ ἐπαινῇς καὶ νὰ ἐγκωμιάζῃς τὸν φίλον σου. Καὶ νὰ τὸν ἐπαινῇς «μεγάλῃ τῇ φωνῇ», διαλαλῶν καὶ διαφημίζων εἰς ἐπήκοον πολλῶν τὰς ἀρετάς του καὶ τὰ προτερήματά του, ὅπως καὶ ὁ πλανόδιος ἔμπορος ἢ λαχανοπώλης τὰ ἐμπορεύματά του. Περὶ αὐτοῦ τοῦ ἐπαίνου σοῦ ὁμιλεῖ ὁ σοφὸς Σολομῶν. Περὶ ἐπαίνου, ὁ ὁποῖος καταντᾷ νὰ εἶνε ρεκλάμα. Περὶ ἐπαίνου, ὁ ὁποῖος κατὰ φυσικὴν συνέπειαν θὰ καταλήξῃ εἰς ὑπερβολὰς καὶ θὰ ἐξογκώσῃ τὴν ἀλήθειαν μέχρι σημείου ὥστε ἡ ὑπερβολή, ἡ φθάνουσα εἰς παραποίησιν νὰ εἶνε εἰς ὅλους φανερά.

Αἴ! λοιπὸν οἱ ἔπαινοι αὐτοί, ὁσονδήποτε καὶ ἂν εἶνε εἰλικρινεῖς οἱ φίλοι μας, ποὺ τοὺς λέγουν, ἰσοδυναμοῦν πρὸς κατάρας. Καὶ θὰ φανῇ εἰς τὸ τέλος, ὅτι αὐτός, ποὺ μᾶς τονίζει μὲ τόσην ὑπερβολὴν τὸ εὐχάριστον καὶ ἑλκυστικὸν δι᾿ ἡμᾶς ἐγκώμιον, δὲν διαφέρει ἀπὸ ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος μᾶς καταρᾶται. Διατί, θὰ σοῦ τὸ εἴπωμεν εἰς τὸ προσεχές.

ΑΠΟΛΟΓΗΤΙΚΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ

Η ΕΚ ΤΩΝ ΨΥΧΙΚΩΝ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΝΕΑ ΑΒΥΣΣΟΣ

16. Ἡ θρησκευτικότης τοῦ ἀνθρώπου. Ἀλλὰ καὶ ἡ θρησκευτικότης τοῦ ἀνθρώπου εἶνε καρπὸς τῆς διανοητικότητος αὐτοῦ. Διότι ὁ ἄνθρωπος μόνος ἐξ ὅλων τῶν ἐπὶ γῆς ζῳϊκῶν ὄντων σκέπτεται, κρίνει, συλλογίζεται, ἀναζητεῖ καὶ ἀνευρίσκει τὰ αἴτια καὶ ἐξ αὐτῶν ἀνάγεται εἰς τὰς πρώτας καὶ τὰς τελικὰς αἰτίας, δι᾿ αὐτὸ καὶ μόνος αὐτὸς θρησκεύει. Τὸ κτῆνος ἀδυνατεῖ νὰ ἀναχθῇ εἰς τὴν περὶ Θεοῦ ἰδέαν, διότι αὕτη δὲν ἀποθησαυρίζεται διὰ τῶν αἰσθήσεων, ἀλλ᾿ εἶνε ἡ ὑπεροχωτέρα, ὑψηλοτέρα καὶ πνευματικωτέρα ἰδέα, τὴν ὁποίαν δι᾿ ἀναγωγῆς ἐκ τῶν ὁρατῶν εἰς τὰ ὑπὲρ αἴσθησιν καὶ ἐκ τῶν ἐξωτερικῶν φαινομένων εἰς τὰς ὑποκρυπτομένας καὶ ἀοράτους αἰτίας αὐτῶν δυνάμεθα νὰ σχηματίσωμεν. Τὸ κτῆνος συνδέει μόνον μηχανικῶς, ἀντιλαμβάνεται δὲ μόνον τὴν ἐπιφάνειαν καὶ τὴν ὄψιν ἐκείνων, τὰ ὁποῖα προσπίπτουσιν εἰς τὰς αἰσθήσεις αὐτοῦ. Διὰ τοῦτο θὰ ἐγνώριζε τὸν Θεόν, ἐὰν ἔβλεπεν Αὐτὸν διὰ τῶν ὀφθαλμῶν ἢ ὁπωσδήποτε ἠσθάνετο Αὐτὸν

δι' ἐρεθισμοῦ τῶν παχυλῶν αἰσθήσεών του. Ἐφ' ὅσον δὲ τοιοῦτόν τι δὲν συμβαίνει, τὸ κτῆνος δὲν δύναται νὰ γνωρίσῃ τὸν Θεὸν καὶ νὰ λατρεύσῃ Αὐτόν(¹).

17. Ἡ ἠθικότης τοῦ ἀνθρώπου. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἠθικότης τοῦ ἀνθρώπου ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς διανοητικότητος αὐτοῦ. Ἀληθῶς μόνος ὁ ἄνθρωπος ἐκ τοῦ ζωϊκοῦ βασιλείου εἶνε πρόσωπον ἠθικόν. Μόνον αὐτὸς ὑπέχει τὴν εὐθύνην τῶν πράξεών του καὶ μόνον ἀπὸ αὐτὸν δύναται νὰ ἐκζητηθῇ λόγος διὰ ταύτην ἢ ἐκείνην τὴν ἐνέργειάν του. Διότι μόνος αὐτὸς εἶνε ὂν λογικὸν καὶ ἐλεύθερον. Χάρις εἰς τὴν διανοητικότητα αὐτοῦ εἶνε εἰς θέσιν ὁ ἄνθρωπος νὰ γνωρίζῃ καὶ τὸν κόσμον τοῦ δικαίου καὶ τοῦ ἀγαθοῦ. Ἔχων ἐνώπιόν του πλῆθος διαφόρων πράξεων καὶ ἐνεργειῶν, λόγῳ τῶν νοητικῶν του ἰδιοτήτων δύναται νὰ κάμῃ τὴν σύγκρισιν μεταξὺ τούτων καὶ νὰ ποιήσῃ τὴν διάκρισιν μεταξὺ τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ κακοῦ, τοῦ ὠφελίμου καὶ τοῦ ἐπιβλαβοῦς, τοῦ ἠθικῶς ἐπαινετοῦ καὶ τοῦ κατακριτέου. Τὸ λογικὸν τοῦ ἀνθρώπου, ὁ νοῦς ὁ ἀνθρώπινος, ἡ κρίσις καὶ ὁ συλλογισμὸς τῆς ἀνθρωπίνης κεφαλῆς ἀνακαλύπτει τὸν ἠθικὸν κόσμον, ὅστις εἶνε ἄγνωστος εἰς τὰ κτήνη καὶ παρουσιάζεται εἰς τὰ βάθη τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς ὡς φωνὴ τῆς συνειδήσεως ὁδηγοῦσα, διαμαρτυρομένη, ἐξανισταμένη, τύπτουσα ἢ καὶ ἐπιβραβεύουσα καὶ ἐπαινοῦσα. Καὶ εἶνε φυσικὸν νὰ τύπτῃ ἢ νὰ ἐπαινῇ. Ἐφ' ὅσον ἓν ὂν εἶνε εἰς θέσιν νὰ διακρίνῃ μεταξὺ καλοῦ καὶ κακοῦ, δικαίου καὶ ἀδίκου, εἶνε συγχρόνως καὶ ὂν ἠθικῶς ἐλεύθερον. Τὴν θέλησίν του δὲν ῥυθμίζουν πλέον τὰ ἔνστικτα μόνον. Ὑπάρχει καὶ τὸ φῶς τοῦ ἠθικοῦ νόμου, τὸ ὁποῖον ῥίπτει τὰς ἀκτῖνάς του ἐπὶ τῶν βημάτων καὶ τῆς πορείας τοῦ ὄντος τούτου. Ἡ διάκρισις τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ κακοῦ κατ' ἀνάγκην γεννᾷ τὴν προαίρεσιν, τὴν προτίμησιν, τὴν ἐκλογήν, τὴν ἐλευθέραν θέλησιν, ἄρα δὲ καὶ τὴν εὐθύνην, τὴν ἠθικὴν ἀξίαν ἢ ἀναξιότητα.

ΛΑΪΚΟΝ ΚΗΡΥΓΜΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΓΙΑΝ ΓΡΑΦΗΝ

Η ΤΙΜΩΡΙΑ ΕΝΟΣ ΒΛΑΣΦΗΜΟΥ

Εἶνε ἀρκετὰ τὰ ὅσα εἴπαμεν διὰ τὴν μεγάλην ἡμέραν τοῦ ἐξιλασμοῦ καὶ διὰ τὰ ὅσα ἐπροεικόνιζεν αὐτη. Εἶνε καιρὸς τώρα νὰ προχωρήσωμεν, ἀναγνῶστά μου. Καὶ ἀφίνοντες μερικὰ κεφάλαια τοῦ Λευϊτικοῦ, εἰς τὰ ὁποῖα δίδονται διάφοροι ἐντολαὶ περὶ θυσιῶν καὶ περὶ βαθμῶν συγγενείας καὶ τῶν κωλυμάτων, τὰ ὁποῖα φέρουν εἰς τὰ συνοικέσια οἱ βαθμοὶ αὐτοί, καθὼς καὶ τελετουργικαὶ διατάξεις, ἐρχόμεθα εἰς τὸ εἰκοστὸν τέταρτον κεφάλαιον, ὅπου εὑρίσκομεν τὴν ἱστορίαν μιᾶς τρομερᾶς, ἀλλὰ καὶ διδακτικῆς τιμωρίας, ἡ ὁποία κατ' ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ ἐπεβλήθη εἰς ἕνα παραβάτην. —

Ὁ παραβάτης αὐτός, ἦταν ἕνας ἄνθρωπος, ὁ ὁποῖος εἶχε γεννηθῇ ἀπὸ μητέρα Ἰσραηλίτιδα, ἀλλ' ὁ πατέρας του ἦταν Αἰγύπτιος. Ἡ Γραφὴ δὲν ἀναφέρει τὸ ὄνομά του, γιατί τὰ ὀνόματα τῶν ἁμαρτωλῶν καὶ τῶν ἀποδοκιμασμένων δὲν εἶνε ὀνόματα ἔντιμα καὶ δι' αὐτὸ μερικαῖς φοραῖς ἡ Γραφὴ ἀποφεύγει νὰ τὰ ὀνομάσῃ. Ἀναφέρει ὅμως τὸ ὄνομα τῆς μητέρας του, γιατί ἦταν ὄνομα Ἰσραηλίτιδος. «Καὶ τὸ ὄνομα τῆς μητρὸς αὐτοῦ Σαλωμείθ, θυγάτηρ Δαβρεί· ἐκ τῆς φυλῆς Δάν» (Λευϊτ. κδ' 11). Καὶ ἀναφέρει ἀκόμη τὸ γεγονός, ὅτι ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς ἦταν παιδὶ πατέρα Αἰγυπτίου. Διότι μὲ αὐτὸ θέλει νὰ μᾶς διδάξῃ, ὅτι δὲν πρέπει ἀνεξέταστα ἐκεῖνοι ποὺ ἔρχονται εἰς γάμον, νὰ φτιάνουν τὰ συνοικέσιά τους, ἀλλὰ πρῶτον πρᾶγμα, ποὺ πρέπει νὰ ἐξετάζουν, εἶνε, τί χαρακτῆρα καὶ ποίας θρησκευτικὰς πεποιθήσεις ἔχει ὁ ἄνθρωπος, τὸν ὁποῖον πέρνουν ὡς γυναῖκα ἢ ὡς ἄνδρα. Εἰς ἕνα συνοικέσιον πρέπει καὶ οἱ χαρακτῆρες ἐκείνων, ποὺ θὰ ἔλθουν εἰς γάμον, νὰ ὁμοιάζουν. Διότι ἀλλοιῶς ὕστερα θὰ παρουσιασθοῦν ἀσυμφωνίαις, ποὺ ἠμπορεῖ καὶ εἰς τὸ διαζύγιον ἀκόμη νὰ καταλήξουν. Πρέπει πολὺ περισσότερον καὶ τὰ θρησκευτικὰ φρονήματα νὰ ἐξετάζωνται. Διότι, ἂν ἐπὶ παραδείγματι ἡ κόρη σου εἶνε θρησκευτικὴ καὶ τὸ πρόσωπον, ποὺ τῆς δίδεις δι' ἄνδρα, εἶνε ἄθρησκον καὶ ἀσεβές, εἰξεύρεις τί θὰ γίνῃ; Ἐκτὸς τοῦ ὅτι καὶ αὐτὴ ἡ κόρη σου θὰ διατρέξῃ τὸν κίνδυνον νὰ παρασυρθῇ εἰς τὴν ἀσέβειαν τοῦ ἀνδρός της καὶ ἂν μὴ τίποτε ἄλλο, νὰ γίνῃ σιγὰ σιγὰ καὶ αὐτὴ ἀδιάφορος, εἶνε ὅμως ἑπόμενον ὁ πατέρας νὰ ἐπιδράσῃ εἰς τὰ παιδιά. Ξεύρεις ὅτι πολὺ εὐκολώτερα μαθαίνει κανεὶς τὴν κακίαν παρὰ τὴν ἀρετήν. Καὶ δι' αὐτὸ λοιπὸν εἶνε εὐκολώτερον τὰ παιδιὰ νὰ μιμηθοῦν τὴν ἀπιστίαν καὶ τὴν ἀσέβειαν τοῦ πατέρα, παρὰ τὴν θρησκευτικότητα καὶ τὴν εὐσέβειαν τῆς μητέρας των. Μὲ αὐτὸ δὲν θέλω νὰ εἰπῶ, πῶς κάθε καλὴ ἐπίδρασις τῆς μητέρας θὰ χαθῇ. Ὄχι. Ἡ καλὴ μητέρα πάντα θὰ ἔχῃ καὶ τὸ καλὸν ἀποτέλεσμά της. Ὅτι ὅμως καὶ ὁ κακὸς πατέρας ἐπιδρᾷ, σοῦ τὸ ἀποδεικνύει μεταξὺ ἄλλων καὶ τὸ παράδειγμα τοῦ βλασφήμου αὐτοῦ, ὁ ὁποῖος ὡμοίασεν ὄχι τῆς Ἰσραηλίτιδος μητέρας του, ἀλλὰ τοῦ Αἰγυπτίου πατέρα του.

Δὲν εἶνε λοιπὸν δευτερεῦον προσὸν τὸ νὰ εἶνε ὁ γαμβρὸς ἢ ἡ νύμφη πρόσωπα θρησκευτικά. Οὔτε πρέπει σύ, ποὺ πρόκειται νὰ ἔλθῃς εἰς γάμον, νὰ παρατρέχῃς καὶ νὰ μὴ προσέχῃς διόλου, ἐὰν τὸ πρόσωπον, μὲ τὸ ὁποῖον πρόκειται νὰ συνδεθῇς δι' ὁλόκληρον τὴν ζωήν σου εἰς ἓν σῶμα, δὲν ἔχῃ θρησκευτικὰς ἀρχὰς ἢ εἶνε πρόσωπον ἀσεβὲς καὶ ἄθεον. Ἐὰν θέλῃς νὰ μὲ ἀκούσῃς, καθῆκον καὶ συμφέρον ἔχεις αὐτὸ νὰ πρωτοεξετάσῃς. Γιατί, τί περιμένεις ἀπὸ ἕνα σύζυγον ἢ μίαν σύζυγον, ποὺ δὲν ἔχει θρησκευτικὰς καὶ ἠθικὰς ἀρχάς; Πῶς ἠμπορεῖς νὰ ἔχῃς βάσιν, ὅτι τὸ πρόσωπον αὐτὸ θὰ σὲ σεβασθῇ καὶ θὰ σὲ ἀγαπήσῃ μὲ τὴν καρδιά του; Καὶ τί θὰ τὸ ἐμποδίσῃ αὔριον νὰ σοῦ φάγῃ τὴν περιουσίαν καὶ εἰς τὸ τέλος νὰ σοῦ ζητήσῃ διαζύγιον, διὰ

---

(1) Ἐλάχιστα σοβαρὸς ὑπῆρξε καὶ ὁ ἰσχυρισμὸς τῶν ἐξελικτικῶν τῶν ἀποδιδόντων εἰς τὸν ἵππον καὶ εἰς τὸν κύνα στοιχειώδεις τοῦ θρησκευτικοῦ συναισθήματος ἐκδηλώσεις. Καὶ πρὸς ἀπόδειξιν τοῦ ἰσχυρισμοῦ των τούτου ἐπικαλοῦνται τὰς διαθέσεις, αἵτινες προκαλοῦνται παρὰ τῷ ἵππῳ ἐν τῷ σκότει ὑπὸ ἀντικειμένου τινὸς μελανοῦ καὶ ζοφεροῦ ἢ παρὰ τῷ κυνὶ ὑπὸ τοῦ κρότου τῆς βροντῆς ἢ τῆς βοῆς τοῦ σεισμοῦ. Ὁ ἵππος σταματᾷ, ὑποχωρεῖ, αἰφνιδιάζεται, συμμαζεύεται καὶ οἱονεὶ προσκυνεῖ, ὁ δὲ κύων κυλίεται ἐπὶ τοῦ ἐδάφους καὶ ὠρύεται συστελλόμενος. Δηλαδὴ ἁπλουστάτην τινὰ ἐκδήλωσιν φόβου καὶ τρόμου, φυσικοῦ ὄχι μόνον εἰς τοὺς ἀνθρώπους, ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτὰ τὰ κτήνη, ἑρμηνεύουσιν ὡς ἐξωτερίκευσιν λατρείας πρὸς τὸ θεῖον! Καὶ δὲν λαμβάνουσιν ὑπ' ὄψει, ὅτι ἡ θρησκεία γεννᾷ παρὰ τῷ θρησκεύοντι ἀνθρώπῳ ἰδέας καὶ συλλήψεις αἰθερίας καὶ οὐρανίας, αἵτινες προϋποθέτουσι τὴν ὕπαρξιν λογικοῦ, οὐδὲ ὅτι ἡ θρησκεία δύναται νὰ ὑπάρχῃ παρὰ τῷ ἀνθρώπῳ ἀπηλλαγμένη τοῦ παχυλοῦ τρόμου καὶ νὰ ἐκδηλώνεται παρ' αὐτῷ χωρὶς τὸ παραμικρὸν σημεῖον εὐτελοῦς δέους. Ὑποστηρίζουσιν, ὅτι ἡ θρησκεία εἶνε φόβος λησμονοῦντες, ὅτι ἐκ τούτου δὲν ἕπεται, ὅτι καὶ πᾶς φόβος οἱοσδήποτε εἶνε θρησκεία.

νὰ σὲ πετάξῃ εἰς τοὺς δρόμους; Ἀπὸ ἕνα πρόσωπον, ποὺ δὲν φοβεῖται Θεόν, ὅλα νὰ τὰ περιμένῃς. Γιατὶ καὶ ἐὰν δὲν εἶνε σήμερον πρόστυχος χαρακτῆρας, καὶ ἐὰν δείχνῃ τώρα κάποιαν ἀξιοπρέπειαν καὶ κάποιον ἀνθρωπισμόν, δὲν εἶνε καθόλου δύσκολον αὔριον νὰ μπλέξῃ μὲ πρόσωπα διεφθαρμένα, τὰ ὁποῖα νὰ τὸν διαστρέψουν καὶ νὰ τὸν κάμουν ἀγνώριστον. Καὶ τί παιδιὰ θὰ μορφώσετε τότε; Ἢ πῶς θὰ ἀπολαύσετε τὴν εὐχαρίστησιν τῆς οἰκογενειακῆς γαλήνης καὶ εἰρήνης;

Ἄχ! ἀδελφέ μου. Ξεύρέ το. Ὁ οἰκογενειακὸς βίος ἔχει πολλαῖς τρικυμίαις, πολλαῖς μεταβολαῖς, πολλοὺς ἐχθρούς, πολλοὺς ἐπιβούλους καὶ πολλοὺς κινδύνους. Εἰς τὸ μέσον ὅλων αὐτῶν ἕνα μόνον ἀσφαλίζει τὰ ἀνδρόγυνα: Ὁ φόβος τοῦ Θεοῦ. Μὲ τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ θὰ ἠμπορέσουν τὰ εὐσεβῆ ἀνδρόγυνα νὰ ἀσφαλίσουν τὴν οἰκογενειακήν των γαλήνην. Ἐὰν δὲ ἐπιτύχουν τὸν φόβον αὐτὸν νὰ τὸν ἐμπνεύσουν καὶ εἰς τὰ παιδιά των, ἐξησφάλισαν καὶ εἰς ἐκεῖνα τὴν καλλιτέραν ἀπὸ ὅλαις τῆς κληρονομίαις, ποὺ ἠμπορεῖ νὰ τοὺς ἀφήσουν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν κοινωνίαν θὰ δώσουν μέλη καὶ πολίτας ποὺ θὰ τιμήσουν τὸ πατρικὸν ὄνομα καὶ θὰ εὐεργετήσουν τὴν πατρίδα.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ
ΕΙΣ ΤΟ ΚΑΤΑ ΙΩΑΝΝΗΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ΄.

10. Ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῇ· Εἰ ᾔδεις τὴν δωρεὰν τοῦ Θεοῦ, καὶ τίς ἐστιν ὁ λέγων σοι, δός μοι πιεῖν, σὺ ἂν ᾔτησας αὐτόν, καὶ ἔδωκεν ἄν σοι ὕδωρ ζῶν.

Ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν εἰς αὐτήν· Ἐὰν ἐγνώριζες τὴν δωρεάν, τὴν ὁποίαν δίδει εἰς τοὺς ἀνθρώπους ὁ Θεός, καὶ ποῖος εἶνε ἐκεῖνος ποὺ σοῦ λέγει τώρα δός μου νὰ πίω, σὺ θὰ τοῦ ἐζητοῦσες καὶ θὰ σοῦ ἔδιδε νερὸ τρεχούμενον ποὺ δὲν στειρεύει ποτέ.

τὴν δωρεὰν τοῦ Θεοῦ. *«Ἡ δωρεὰ εἶνε τὸ ὕδωρ ζῶν»* (Bengel). *Τινὲς ἐκ τῶν νεωτέρων ἀναφέρουσι τὴν φράσιν ταύτην εἰς τὸ γ΄ 16 καὶ ἡρμήνευσαν ὅτι δωρεὰ τοῦ Θεοῦ εἶνε τὸ ὅτι ὁ Θεὸς ἀπέστειλεν εἰς τὸν κόσμον καὶ παρέδωκεν εἰς θάνατον τὸν Υἱόν Του.*

τίς ἐστιν ὁ λέγων σοι. *«Μετριοφρόνως ὁμιλεῖ εἰς τρίτον πρόσωπον»* (Bengel). *«Ἔλεγε δὲ τοῦτο περὶ ἑαυτοῦ κατὰ μικρὸν ἑαυτὸν ἀποκαλύπτων αὐτῇ» (Ζιγαβ.).*

σὺ ἂν ᾔτησας. *«Ἐμφατικὴ ἀντίθεσις πρὸς τὸ αἰτεῖς τοῦ στίχ. 9»* (Bengel). *Ἐκπλήττεσαι διότι σοῦ ἐζήτησα νερόν; Ἀσφαλῶς σὺ θὰ μοῦ ἐζήτεις....*

καὶ ἔδωκεν ἄν σοι. *«Κόμπου γυμνὸν ἐπιτηδεύων λόγον Θεὸν ἑαυτὸν εἶναί φησιν....Ἀποθαυμάζειν γὰρ ἀναπείθων τὴν τοῦ Θεοῦ δωρεὰν ταύτης ἑαυτὸν εἰσφέρει χορηγόν..... Τίνι δ᾿ ἂν καὶ πρέποι τὸ χαρίζεσθαι τὰ Θεοῦ; Μὴ οὐχὶ κατὰ φύσιν ὄντι Θεῷ;» (Κύριλ.).*

ὕδωρ ζῶν. *Κυριολεκτικῶς λέγεται περὶ τοῦ ῥέοντος καὶ πηγαίου ὕδατος, οὐχὶ τοῦ ἐν ὑδαταποθήκῃ ἢ φρέατι ἀκινητοῦντος (πρβλ. Γενέσ. κϛ΄ 19, Λευΐτ. ιδ΄ 5). Προδήλως ὅμως ὁ Κύριος ὑποκρύπτει ἕτερον νόημα καὶ χρησιμοποιῶν ἐνταῦθα τὴν φράσιν ταύτην ἐπίτηδες, «ἐρεθίζει διὰ τούτων εἰς τὸ καὶ λίαν ἐσπουδασμένως ἐθελῆσαι μαθεῖν» τὴν Σαμαρείτιδα (Κύριλ.). Τί ἐννοεῖ διὰ τούτου ὁ Κύριος, ἐξέλαβον ἄλλοι ἄλλως. Κατὰ πλείστους ἐκ τῶν νεωτέρων ἐννοεῖ τὴν αἰωνίαν ζωήν, τὴν σωτηρίαν, ὡς πλήρη ἱκανοποίησιν πάντων τῶν πόθων καὶ τῶν ἀναγκῶν τῆς καρδίας. Κατὰ τὸν Ζιγαβ. «Ὠνόμασε τὸ νάμα τῆς διδασκαλίας αὐτοῦ· ὕδωρ μέν, ὅτι δίκην ὕδατος καθαίρει τὸν ῥύπον τῆς ἁμαρτίας καὶ σβεννύει τὴν φλόγα τῶν παθῶν καὶ θεραπεύει τὴν τῆς ἀπιστίας ξηρότητα καὶ ἀκαρπίαν· ζῶν δὲ ὡς ἀέναον καὶ ἀεικίνητον» (Ζιγ.). Ὀρθότερον κατὰ τὸ Ἰωάν. ζ΄ 38-39 «ὕδωρ ζῶν ἀποκαλεῖ τὴν ζωοποιὸν τοῦ Πνεύματος δόσιν, δι᾿ ἧς καὶ μόνης ἡ ἀνθρωπότης....ξηρά τε ἤδη καὶ πάσης ἄγονος ἀρετῆς....τὴν ζωοποιὸν ἐκπίνουσα χάριν, πολυτρόποις ἀγαθῶν ἰδέαις περιανθίζεται» (Κύριλ.). «Διότι καθαίρει τε καὶ πολλὴν παραψυχὴν χορηγεῖ τοῖς ὑποδεχομένοις» (Θεοφύλ.).*

ἔδωκεν ἄν σοι ὕδωρ ζῶν. *«Ὕδωρ οὐχ ἱστάμενον, οἷα τὰ ἐν λάκκοις καὶ φρέασι σηπεδονώδη καὶ διεφθορότα, ἀλλὰ ζῶν, τουτέστιν ἀναβλύζον, ἀναπηδύον, κινούμενον. Ἡ γὰρ χάρις τοῦ Πνεύματος ἀεικίνητον πρὸς τὸ ἀγαθὸν τὴν ψυχὴν ἐργάζεται, ἀναβάσεις ἀεὶ διατιθεμένην» (Θεοφύλ.). Ἵνα ἐκτιμήσῃ τις δεόντως τὸ βάθος τῶν λόγων τούτων, δέον νὰ ἔχῃ ὑπ᾿ ὄψει, ὅτι ἐν τῇ Π. Δ. αὐτὸς ὁ Ἰεχωβᾶ καλεῖται πηγὴ ζωῆς (Ψαλ. λε΄ 8-9) καὶ πηγὴ ὕδατος ζωῆς (Ἱερεμ. β 13, ιζ΄ 13), κατὰ δὲ τὴν Ἀποκάλυψιν ὁ ποταμὸς τοῦ ὕδατος τῆς ζωῆς ἐκπηγάζει ἀπὸ τοῦ θρόνου τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ ἀρνίου. Ἐντεῦθεν ὀρθῶς ἀνωτέρω ἑρμηνεύει ὁ Κύριλλος ὅτι ὁ κατὰ φύσιν ὢν Θεὸς χορηγεῖ τὸ ὕδωρ ζῶν.*

11. Λέγει αὐτῷ ἡ γυνή, Κύριε, οὔτε ἄντλημα ἔχεις, καὶ τὸ φρέαρ ἐστὶ βαθύ· πόθεν οὖν ἔχεις τὸ ὕδωρ τὸ ζῶν;

Λέγει πρὸς αὐτὸν ἡ γυνή· Κύριε, οὔτε ἀγγεῖον ἔχεις μὲ τὸ ὁποῖον ἀντλεῖται νερόν, ἀλλὰ καὶ τὸ πηγάδι εἶνε βαθύ· ἀπὸ ποῦ λοιπὸν ἔχεις τὸ τρεχούμενον νερόν;

Λέγει αὐτῷ ἡ γυνή. *«Ὅρα πῶς ἐπιεικῶς ἀποκρίνεται .... Ἐνῆν εἰπεῖν προπετῶς.... ὅτι εἰ εἶχες τὸ ὕδωρ τὸ ζῶν, οὐκ ἂν ᾔτησας παρ᾿ ἐμοῦ, ἀλλὰ σαυτῷ παρέσχες ἂν προτέρῳ...... Ἀλλ᾿ οὐδὲν τούτων εἶπεν, ἀλλὰ μετ᾿ ἐπιεικείας ἀποκρίνεται πολλῆς» (Χρυσόστ.).*

Κύριε. *«Οὐχ ἁπλῶς ἐνταῦθα καλεῖ Κύριον, ἀλλὰ πολλὴν ἀπονέμουσα τὴν τιμήν» (Χρυσόστ.). «Πρότερον δὲν ἐκάλεσεν αὐτὸν Κύριον· ἤδη καλεῖ οὕτω αὐτόν»* (Bengel). *Τὰ ὑπὸ τοῦ Κυρίου ῥηθέντα καὶ ὁ τρόπος, καθ᾿ ὃν ὁ Κύριος ἐλάλει τῇ ἐπέβαλον τὸν σεβασμόν.*

ἄντλημα *«φησὶ τὸ ἀγγεῖον» (Ζιγαβ.).*

πόθεν οὖν ἔχεις τὸ ὕδωρ τὸ ζῶν; *«Ἄλλο πρὸς αὐτὴν ἔλεγεν, ἄλλο δὲ ὑπώπτευεν ἐκείνη» (Χρυσόστ.). Αὕτη «ὕδωρ ζῶν ὡς πρὸς τὸν οἰκεῖον ὀνομάζει σκοπὸν τὸ νεωστὶ τῶν πηγαίων ἀνομβρῆσαν μαστῶν» (Κύριλ.), τὸ «ἀναβλύζον καὶ ἀλλόμενον» (Ζιγαβ.). Ἡ Σαμαρεῖτις μὴ δυναμένη ν᾿ ἀντιληφθῇ, ὅτι ὁ Κύριος ὡμίλει πνευματικῶς, βλέπουσα δ᾿ ἐξ ἑτέρου, ὅτι ἦτο ἀδύνατον ὁ Κύριος ν᾿ ἀντλήσῃ ὕδωρ ἐκ τοῦ βαθέος φρέατος, ἐρωτᾷ, ἐὰν θὰ ἦτο δυνατὸν ἐκεῖ, ὅπου ὁ Ἰακὼβ ἤνοιξε φρέαρ βαθὺ πρὸς ἀνεύρεσιν ὕδατος, ὁ μετ᾿ αὐτῆς συνδιαλεγόμενος νὰ ἐπιτύχῃ, ὥστε ν᾿ ἀναβλύσῃ ὕδωρ πηγαῖον.*

ΗΘΙΚΟΚΟΙΝΩΝΙΚΑ

Η ΤΕΛΕΙΑ ΥΠΟΜΟΝΗ

Ὁ Χριστιανὸς πρέπει νὰ λάβῃ ἀπέναντι τοῦ διὰ τοῦ πόνου παιδαγωγοῦντος Πατρὸς στάσιν μαρτυροῦσαν σαφῶς τὴν ἐλευθέραν ἀποδοχήν. Ἡ δὲ στάσις αὐτὴ τῆς ἀποδοχῆς εἶναι ἡ ὑπομονή, ἀνεπτύξαμεν εἰς τὸ προηγούμενον φύλλον. Δηλαδὴ εἶναι ἡ γενναιοψυχία ἐκείνη, μὲ τὴν ὁποίαν ὁ Χριστιανὸς δέχεται ἀπὸ τὸ χέρι τοῦ Θεοῦ τὸν πόνον ὡς φάρμακον, τὸ ὁποῖον χρησιμοποιεῖ εὐγνωμόνως πρὸς ψυχικὸν ἐξαγνισμόν, πρὸς καταρτισμὸν καὶ τελειοποίησιν εἰς τὴν ἀρετήν, πρὸς ἐκπλήρωσιν τοῦ μεγάλου προορισμοῦ τοῦ ἀνθρώπου.

Ἀλλ᾽ ἀκούομεν τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον νὰ παραγγέλλῃ διὰ τοῦ ἀποστόλου Ἰακώβου: «Ἡ δὲ ὑπομονὴ ἔργον τέλειον ἐχέτω, ἵνα ἦτε τέλειοι καὶ ὁλόκληροι καὶ ἐν μηδενὶ λειπόμενοι». Ἀπαιτεῖ δηλαδὴ ὄχι ἁπλῆν, ἀλλὰ τ ε λ ε ί α ν ὑπομονήν, ἡ ὁποία εἶναι ἱκανὴ ν᾽ ἀναδείξῃ τὸν Χριστιανὸν τέλειον καὶ ὁλοκληρωμένον καὶ εἰς οὐδὲν ὑστεροῦντα ἐν τῇ ἀρετῇ. Ποία, λοιπόν, εἶναι ἡ τελεία ὑπομονή;

Ἡ καλύπτουσα ὅλον τὸ βάθος καὶ τὸ πλάτος. Ἐξηγούμεθα:

Βλέπομεν Χριστιανούς, ποὺ ὑπομένουν μὲν τοῦτο τὸ εἶδος τῆς θλίψεως, ἀσθένειαν, ὡς ἐν παραδείγματι, ἢ καὶ θάνατον προσφιλοῦς προσώπου· ἀλλὰ δὲν ὑπομένουν στέρησιν καὶ τρομάζουν ἐμπρὸς εἰς τὸ φάσμα τῆς πτωχείας. Τοὺς βλέπεις νὰ σπεύδουν εἰς πράξεις οὐχὶ τιμίας καὶ εὐσυνειδήτους, εἰς εἰκονικὰς μεταβιβάσεις καὶ εἰς δολίας χρεωκοπίας, προκειμένου νὰ διαφυλάξουν μέρος ἢ καὶ ὁλόκληρον τὴν περιουσίαν των· ἢ νὰ καταφεύγουν εἰς ἄλλας ἁμαρτίας—εἰς πλεονεκτικὰς καὶ αἰσχροκερδεῖς καὶ ἐπὶ τοῦ ψεύδους στηριζομένας πράξεις—προκειμένου νὰ προλάβουν τὴν πτωχείαν καὶ νὰ μὴ στερηθοῦν τῶν σημερινῶν ἀνέσεών των. Ἡ τοιαύτη, λοιπόν, ὑπομονή των στερεῖται τοῦ πρέποντος πλάτους. Εἶναι ὄχι ἁπλῶς ἀτελής, ἀλλ᾽ ἀναξία λόγου, ἐφ᾽ ὅσον τὴν σημερινὴν διὰ τὴν ἀσθένειαν ὑπομονήν, τὴν διαδέχεται αὔριον ἡ εἰς τὴν ἁμαρτίαν ἐξωθοῦσα ἀνυπομονησία καὶ ὀλιγοπιστία. Βλέπομεν ἄλλους, ποὺ ὑπομένουν ὄχι μόνον εἰς τὴν ἀσθένειαν καὶ τὸν θάνατον, ἀλλὰ καὶ εἰς στέρησιν καὶ πτωχείαν. Δὲν ἀνέχονται ὅμως κατ᾽ οὐδένα τρόπον μίαν ὕβριν, μίαν ἀδικίαν. Δὲν ὑπομένουν μίαν καταδρομήν, ἕνα παρατεινόμενον διωγμόν. Πάλιν ἡ ὑπομονή των, στερουμένη τοῦ πρέποντος πλάτους, δὲν εἶναι τελεία. Διότι ἡ τελεία ἐκτείνεται εἰς πᾶν ἀνεξαιρέτως εἶδος θλίψεως καὶ περιλαμβάνει πᾶσαν δοκιμασίαν.

Ἔπειτα ἡ τελεία ὑπομονὴ ἔχει καὶ τὸ πρέπον βάθος. Ὅταν, ὡς ἐν παραδείγματι, ὑβρισθῇ ἢ ἀδικηθῇ ἕνας Χριστιανὸς καὶ δὲν ἐπιζητῇ ἐκδίκησιν, δὲν μνησικακῇ καὶ δὲν διατηρῇ μῖσος καὶ ἔχθραν, ἀσκεῖ ἀναμφιβόλως ἕνα εἶδος ὑπομονῆς. Ἀλλ᾽ οὐχὶ τελείας ὑπομονῆς. Διότι τελεία εἶναι, ὅταν προχωρῇ εἰς ὅλον τὸ βάθος· ὅταν ὁ ἀδικούμενος ὄχι μόνον δὲν ἀνταποδίδῃ τὰ ἴσα, ἀλλὰ καὶ εὐεργετῇ τὸν ἀδικήσαντα· ὅταν τοῦ ἀνταποδίδῃ καλὸν ἀντὶ κακοῦ εἰς διδομένην περίστασιν· ὅταν εἶναι ἕτοιμος νὰ τὸν περιλάβῃ εἰς τὸν κύκλον τῶν ἐν Χριστῷ ἀδελφῶν του, μόλις ἐκεῖνος ἐκδηλώσῃ εἰλικρινῆ περὶ τούτου διάθεσιν. Τοσούτῳ μᾶλλον, καθόσον ὁ ἄλλος, ποὺ μᾶς ἠδίκησεν, εἶναι συνηθέστατα ὄχι ὁ συστηματικὸς ἐχθρός, ὁ ἐκ προθέσεως κακοποιός, ἀλλ᾽ ἄνθρωπος τοῦ περιβάλλοντός μας—τοῦ συγγενικοῦ πολλάκις καὶ φιλικοῦ περιβάλλοντός μας—ὁ ὁποῖος παρὰ τὴν σημερινὴν ἄδικον πρὸς ἡμᾶς συμπεριφοράν του εἶναι Χριστιανός, εἶναι μέλος τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ, τὸ ὁποῖον Ἐκεῖνος ἐξακολουθεῖ νὰ ἀνέχεται, ὅπως ἀνέχεται καὶ ἡμᾶς. Αὐτή, λοιπόν, εἶναι ἡ τελεία ὑπομονή, ἡ κατέχουσα ὅλον τὸ βάθος καὶ τὸ πλάτος.

Μὴ δὲ εἴπῃ κανεὶς ὅτι τοιαύτη ὑπομονὴ δὲν χρειάζεται εἰς κάθε Χριστιανόν. Ἐπειδὴ τὴν ὠνομάσαμεν τελείαν ὑπομονήν, δὲν ἕπεται ὅτι δὲν πρέπει νὰ τὴν ἀποκτήσωμεν ὅλοι, ἀλλ᾽ ὀλίγοι ἐξαιρετικοὶ ἄνθρωποι. Τοὐναντίον. Εἶναι ἀπαραίτητος εἰς πάντα Χριστιανὸν καὶ εἰς ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς ζωῆς του. Καὶ ὁ λόγος εἶναι προφανής. Ἀφ᾽ ἑνὸς μὲν διότι δὲν λύεις τὸ μέγα πρόβλημα τοῦ πόνου, ἐὰν δὲν ἐπιδιώξῃς τὴν τελείαν ὑπομονήν. Ἐὰν ἐπρόκειτο ἐπὶ τῆς γῆς νὰ δοκιμάσωμεν ἕνα μόνον εἶδος πόνου καὶ εἰς αὐτὸ ἐδεικνύομεν ὑπομονήν, βεβαίως δὲν θὰ μᾶς ἐχρειάζετο ἡ τελεία ὑπομονή. Ἀλλ᾽ ἐφ᾽ ὅσον εἶναι ἐνδεχόμενον νὰ δοκιμασθῶμεν εἰς ποικίλα, ἄρα χρειάζεται ὑπομονὴ ἐξαντλοῦσα ὅλον τὸ πλάτος. Ἀφ᾽ ἑτέρου δὲ διότι τὸ ἀτελὲς μέρος εἶναι ἱκανὸν νὰ κρημνίσῃ τὸ ἕως τώρα κατορθωθὲν καὶ νὰ σὲ βυθίσῃ εἰς τὴν ἁμαρτίαν. Ὅπως καὶ ἀνωτέρω ἐσημειώθη, ὅταν ὑπομένῃς τὴν ἀσθένειαν, ἀλλὰ δὲν ὑπομένῃς τὴν πτωχείαν, αὐτὴ ἡ ἀπέναντι τῆς πτωχείας ἀνυπομονησία εἶναι ἱκανὴ νὰ σὲ ρίψῃ εἰς πᾶσαν ἁμαρτίαν. Ἢ ἡ ἀπέναντι τῆς ἀδικίας μνησικακία νὰ σὲ ὁδηγήσῃ εἰς τὴν ἀπώλειαν. Ἐθεράπευσες τὸν ὀργανισμόν σου ἀπὸ τὸν τύφον, ἀλλ᾽ ἐὰν μένῃ ἕνας κακοήθης ὄγκος, τί ὠφελεῖ; Δὲν κινδυνεύεις ἀπὸ αὐτόν; Καὶ δὲν θεωρεῖς ἀπαραίτητον τὴν πλήρη θεραπείαν καὶ ἐξυγίανσιν; Ἐπροστάτευσες τὸ ποίμνιόν σου ἢ τὸ χωράφι σου ἀπὸ ἕνα κίνδυνον. Τί ὠφελεῖ ἂν τὸ ἀφήσῃς ἔκθετον εἰς ἄλλους ἐπίσης μεγάλους κινδύνους; Ἀντιλαμβάνεσαι, λοιπόν, ὅτι ἡ τελεία ὑπομονὴ δὲν εἶναι προσὸν μόνον τῶν τελείων, τῶν ἀγγέλων, ἀλλ᾽ ἀνάγκη ἀπαραίτητος δι᾽ ἡμᾶς τοὺς κοινοὺς Χριστιανούς;

Ἀλλ᾽ ὑπῆρξαν Χριστιανοί, ποὺ ἐξήσκησαν τὴν τελείαν ὑπομονήν; Ἢ μήπως ἡ περὶ τελείας ὑπομονῆς διδασκαλία εἶναι θεωρία κατάλληλος νὰ γράφεται εἰς τὰ χαρτιά; Αὐτὸ ἐνδέχεται νὰ ἐρωτήσῃ τώρα ὁ ἀναγνώστης. Ἡ ἀπάντησις δὲν εἶναι δύσκολος. Διότι δύναται καθένας νὰ τὴν εὕρῃ εἰς πρόσωπα τῆς ἱστορίας.

Πράγματι. Τὴν τελείαν ὑπομονὴν δὲν θὰ τὴν εὕρωμεν μόνον εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Χριστοῦ, ὁ ὁποῖος ὑπομείνας πᾶν εἶδος πόνου, καὶ ἀπὸ τοῦ σταυροῦ ἀκόμη προσηύχετο διὰ τοὺς σταυρωτάς Του: «Πάτερ, ἄφες αὐτοῖς, οὐ γὰρ οἴδασι τί ποιοῦσι». Θὰ τὴν εὕρωμεν εἰς τὸν πρῶτον μάρτυρα ἀπὸ τοὺς πρώτους Χριστιανούς, εἰς τὸν Στέφανον. Λιθοβολούμενος προσηύχετο γονατιστός: «Κύριε, μὴ στήσῃς αὐτοῖς τὴν ἁμαρτίαν ταύτην». Θὰ τὴν εὕρωμεν εἰς τὸν ἀπόστολον Παῦλον, ὁ ὁποῖος, περιγράφων τὴν τελείαν ὑπομονὴν καὶ τῶν ἄλλων συναδέλφων του ἀποστόλων, βεβαιώνει: «Λοιδορούμενοι εὐλογοῦμεν· διωκόμενοι ἀνεχόμεθα· βλασφημούμενοι παρακαλοῦμεν». Ἀλλ᾽ οὐδὲ μόνον εἰς τοὺς ἀποστόλους. Θὰ τὴν εὕρωμεν εἰς τοὺς Χριστιανοὺς τῆς Ἀλεξανδρείας, οἱ ὁποῖοι κατὰ τοὺς χρόνους τῶν διωγμῶν περιεποιοῦντο μὲ κίνδυνον τῆς ζωῆς τοὺς πανωλοβλήτους ἐθνικούς. Ποίους δὲ ἐθνικούς; Ἐκείνους

ΚΥΡΙΑΚΗ 17 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ

ΤΟ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ

(Δ' Κυρ. Λουκᾶ, η' 5—15).
Βλέπε Καινὴν Διαθήκην, ἔκδοσιν «Ζωῆς», σελ. 199.

Ο ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ

(Κυρ. Ἁγ. Πατέρων, Τίτου γ' 8—15).
Βλέπε Καινὴν Διαθήκην, ἔκδοσιν «Ζωῆς», σελ. 634.

ΟΜΙΛΙΑ
ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΠΟΣΤΟΛΟΝ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

1.—Εἰς ὅσα κηρύττει τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ δὲν ἐπιτρέπονται δισταγμοὶ καὶ ἀμφιβολίαι. Διότι εἶνε τόσον «πιστὸς καὶ ἀληθινὸς» ὁ Θεός, ὁ Ὁποῖος ὁμιλεῖ διὰ τοῦ Εὐαγγελίου, καὶ ἀνταποκρίνονται τόσον πλήρως καὶ τελείως πρὸς τὴν ἀλήθειαν οἱ λόγοι Του, ὥστε οἱ κήρυκες τοῦ Εὐαγγελίου πρέπει νὰ ἔχουν ἀπόλυτον καὶ τελείαν πίστιν εἰς αὐτόν, διὰ νὰ τὸν κηρύττουν μὲ κῦρος καὶ βεβαιότητα μεγάλην. Τοῦτο τονίζει πρὸς τὸν ἐπίσκοπον τῆς Κρήτης Τίτον σήμερον ὁ ἀπόστολος Παῦλος. «Τέκνον Τίτε, τοῦ λέγει, πιστὸς ὁ λόγος καὶ περὶ τούτων βούλομαί σε διαβεβαιοῦσθαι». Δηλαδή· ὅσα σὲ ἐδίδαξα, ὅσα σοῦ γράφω τώρα εἰς τὴν ἐπιστολήν μου διὰ τὴν σωτηρίαν καὶ τὴν αἰώνιον ζωὴν τῶν εὐσεβῶν, εἶνε λόγοι τοῦ Θεοῦ τοῦ ἀληθινοῦ, ἀξιόπιστοι καὶ ἀληθινοί. Πίστευέ τους μὲ ὅλην σου τὴν καρδίαν καὶ κήρυττε αὐτοὺς μὲ κῦρος καὶ βεβαιότητα, ὥστε νὰ δώσουν οἱ ἄνθρωποι τελείαν καὶ πλήρη ἐμπιστοσύνην. Καὶ διατί νὰ κηρύττῃ μὲ τόσον σθένος καὶ πίστιν τοὺς λόγους τοῦ Θεοῦ ὁ Τίτος; Τὸ ὁρίζει πάλιν ὁ Ἀπόστολος· «Ἵνα φροντίζωσι καλῶν ἔργων προΐστασθαι οἱ πεπιστευκότες τῷ Θεῷ».

Ἰδοὺ λοιπὸν ποῖος πρέπει νὰ εἶνε ὁ σκοπὸς τοῦ κηρύγματος τοῦ Εὐαγγελίου. Ὄχι ἡ ἐπίδειξις τῆς ρητορικῆς ἱκανότητος καὶ εὐφραδείας τοῦ ἱεροκήρυκος. Οὔτε ὁ πρόσκαιρος ἐνθουσιασμὸς καὶ ἡ στιγμιαία κατάνυξις τῶν χριστιανῶν. Σκοπὸς τοῦ κηρύγματος πρέπει νὰ εἶνε ὁ ἅγιος βίος καὶ τὰ ἔργα τὰ καλά· νὰ φροντίζουν ὅσοι ἐπίστευσαν εἰς τὸν Θεὸν νὰ ἐ ρ γ ά ζ ω ν τ α ι τ ὰ κ α λ ὰ ἔ ρ γ α. Αὐτὸ πρέπει νὰ ἐπιδιώκῃ κάθε κῆρυξ τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ. Καὶ εἰς αὐτὸ νὰ ἀποβλέπῃ κάθε κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου. Καὶ πῶς ὄχι; Τὰ αἰσθήματα ἔρχονται καὶ παρέρχονται. Οἱ ἐνθουσιασμοὶ σβύνουν. Τὰ δάκρυα σταματοῦν. Αἱ συγκινήσεις παύουν. Τὰ ἔργα ὅμως τὰ καλά, αὐτὰ μένουν. Μένουν στήριγμα καὶ θησαυρὸς ἀνεκτίμητος διὰ τὸν ἄνθρωπον. «Ταῦτά ἐστι τὰ καλὰ καὶ ὠφέλιμα τοῖς ἀνθρώποις», λέγει ὁ Παῦλος. Διατί; Διότι αὐτὰ στρώνουν τὸν χαρακτῆρα καὶ

ΑΔΕΛΦΟΤΗΣ ΘΕΟΛΟΓΩΝ Η "ΖΩΗ,,

ΣΥΝΤΑΚΤΑΙ ΤΟΥ ΦΥΛΛΟΥ
ΣΕΡΑΦΕΙΜ ΠΑΠΑΚΩΣΤΑΣ
ΙΓΝΑΤΙΟΣ ΚΟΛΙΟΠΟΥΛΟΣ
ΠΑΝΑΓ. ΤΡΕΜΠΕΛΑΣ
ΔΗΜ. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ

Ἐπιστολαὶ καὶ ἐμβάσματα
πρὸς κ. ΙΩΑΝ. ΚΟΛΙΟΠΟΥΛΟΝ
Ἱπποκράτους 189
ΑΘΗΝΑΣ (7)

Ἱδρυτής: Ἀρχιμ. ΕΥΣΕΒΙΟΣ ΜΑΤΘΟΠΟΥΛΟΣ († 1929)
Συντάκτης: Ἀρχιμ. ΔΙΟΝ. ΦΑΡΑΖΟΥΛΗΣ († 1920)

συνειθίζουν τὸν ἄνθρωπον εἰς τὴν ἀρετήν. Αὐτὰ φωτίζουν τὸν νοῦν, θερμαίνουν τὴν καρδίαν, ἀναπαύουν τὸ πνεῦμα, εἰρηνεύουν τὴν συνείδησιν, ἁγιάζουν τὴν ψυχήν, μονιμοποιοῦν καὶ κρατοῦν ζωντανὴν πάντοτε τὴν θρησκευτικὴν ζωήν. Τὰ καλὰ ἔργα θὰ κρίνουν καὶ θὰ σώσουν τὸν ἄνθρωπον. Ναί· ὁ Κύριος κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς κρίσεως δὲν θὰ μετρήσῃ τὰ δάκρυά μας, οὔτε τὰς συγκινήσεις μας, οὔτε τὰ εὔκολα λόγια τῆς εὐσεβείας. Θὰ μετρήσῃ κυρίως καὶ θὰ ἐξετάσῃ τὰ ἔργα μας τὰ καλά, τὴν ταπείνωσίν μας καὶ τὴν εἰλικρίνειάν μας καὶ τὴν δικαιοσύνην μας καὶ τὴν ἐλεημοσύνην τῶν χειρῶν μας καὶ τὴν καθαρότητα τοῦ βίου μας. Σύμφωνα μὲ αὐτὰ θὰ μᾶς κρίνῃ. Καὶ αὐτὰ θὰ εἴπουν τὴν τελευταίαν λέξιν τῆς σωτηρίας μας. Ἰδοὺ διατί τὰ ἔργα τὰ καλὰ ἔχουν μεγάλην καὶ ἀνεκτίμητον ἀξίαν. Καὶ αὐτὸς εἶνε ὁ λόγος διὰ τὸν ὁποῖον ὁ Ἀπόστολος, ἐνῷ ἀπαγορεύει τὰς μωρὰς καὶ ματαίας συζητήσεις μὲ τοὺς πλάνους καὶ αἱρετικοὺς ἀνθρώπους, ἐπιμένει διὰ τὰ καλὰ ἔργα καὶ εἰς δύο σημεῖα τῆς σημερινῆς του περικοπῆς μᾶς προτρέπει εἰς αὐτά. Μὴ σπαταλῶμεν λοιπὸν τὸν χρόνον τῆς ζωῆς μας εἰς ἀνωφελεῖς συζητήσεις. Μὴ φιλονεικῶμεν μὲ ἀνθρώπους ποὺ δὲν δέχονται τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ περιφρονοῦν τὴν ἀλήθειαν τοῦ Εὐαγγελίου. Ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ εἶνε ὡρισμένος καὶ ἀσφαλής. Τὰ ἔργα θὰ μᾶς σώσουν, ὄχι ἡ νεκρὰ καὶ ἄγονος πίστις. Ἐκεῖ ἂς στρέψωμεν τὴν προσοχήν μας. Καὶ εἰς τὰ καλὰ ἔργα νὰ ἐξαντλήσωμεν ὅλην τὴν δύναμιν τῆς ψυχῆς μας. Ἔργα, ἔργα θὰ ζητήσῃ ὁ Θεός. Ἔργα, ἔργα πρέπει νὰ παρουσιάσωμεν καὶ ἡμεῖς.

2.—Ἓν ἀπὸ τὰ καλὰ ἔργα, τὰ ὁποῖα ζητεῖ ὁ Θεὸς καὶ ὀφείλομεν νὰ παρουσιάσωμεν ἡμεῖς οἱ χριστιανοί, εἶνε ἡ τελεία ἀγάπη καὶ ἀδελφωσύνη τῶν χριστιανῶν. Εἰς τὴν συνέχειαν τῆς σημερινῆς ἀποστολικῆς περικοπῆς ἀρκετὰ δείγματα τῆς ἀγάπης αὐτῆς μᾶς δίδουν οἱ χριστιανοὶ τῆς ἀποστολικῆς ἐποχῆς καὶ πρὸ πάντων οἱ ἐργάται τοῦ Εὐαγγελίου. Καὶ πρῶτον ὁ Ἀρτεμᾶς, ὁ Τυχικὸς καὶ ὁ Τίτος. Τί ἔκαμαν αὐτοί; Ἕνας ἀπὸ τοὺς δύο πρώτους σπεύδει κατ' ἐντολὴν τοῦ Παύλου εἰς τὴν Κρήτην διὰ νὰ διδάξῃ καὶ στηρίξῃ εἰς τὴν πίστιν τοὺς χριστιανούς. Τί ἐκδηλώνει πρὸς αὐτούς; Ἀγάπην. Καὶ τί δεικνύει πρὸς τὸν Παῦλον; Ὑπακοὴν καὶ πειθαρχίαν. Αὐτὸ κάμνει καὶ ὁ ἐπίσκοπος τῆς Κρήτης Τίτος. Διὰ τὴν ἀγάπην καὶ ὑπακοὴν πρὸς τὸν θεῖον Ἀπόστολον ἕτοιμος εἶνε νὰ σπεύσῃ εἰς Νικόπολιν, ὅπου θὰ διήρχετο τὸν χειμῶνα ἐκεῖνον ὁ Παῦλος, διὰ νὰ προσφέρῃ τὰς ὑπηρεσίας του εἰς τὸν διδάσκαλόν του. Δεύτερον, ὁ Ζηνᾶς ὁ νομικὸς καὶ ὁ Ἀπολλῶς τὴν αὐτὴν ἀγάπην καὶ ὑπακοὴν δεικνύουν. Διὰ τὴν ὠφέλειαν τῶν χριστιανῶν μετέβησαν εἰς τὴν Κρήτην. Καὶ διὰ τὴν ὑπακοὴν τώρα πρὸς τὸν Παῦλον σπεύδουν νὰ ἐπιστρέψουν πρὸς αὐτόν. Τέλος, αὐτοὶ οἱ χριστιανοὶ ἐκχύνουν πρὸς ἀλλήλους τὴν θερμὴν

ποὺ τοὺς ἐδίωκον καὶ τοὺς ὡδήγουν εἰς τὸ μαρτύριον. Ἀλλ' ἡ ἱστορία τῶν ἁγίων ὅλων τῶν αἰώνων ἔχει νὰ παρουσιάσῃ πλῆθος παραδειγμάτων τελείας ὑπομονῆς. Καὶ ἡ σύγχρονος πεῖρα μαρτυρεῖ ὅτι ὑπάρχουν καὶ γύρω μας τοιαῦτα παραδείγματα. Πιθανὸν νὰ μὴ φαίνωνται, διότι δὲν διαφημίζουν τὴν ὑπομονήν των. Ἢ πιθανὸν πολλοὶ νὰ μὴ τοὺς βλέπουν, διότι δὲν ἔχουν σχέσεις μὲ τοιούτους ἀνθρώπους. Ἀλλὰ δὲν ἕπεται ἐκ τούτου ὅτι δὲν ὑπάρχουν.

Τοιαύτη λοιπὸν εἶναι ἡ τελεία ὑπομονή, ἡ χριστιανικὴ ὑπομονή.

των ἀγάπην καὶ στοργήν. Τοῦτο φαίνεται εἰς τοὺς ἀσπασμοὺς καὶ τὰς εὐχάς, μὲ τὰς ὁποίας κλείει τὴν πρὸς τὸν Τίτον ἐπιστολήν του ὁ θεῖος Παῦλος· «Ἀσπάζονταί σε οἱ μετ' ἐμοῦ πάντες· ἄσπασαι τοὺς φιλοῦντας ἡμᾶς ἐν πίστει. Ἡ χάρις μετὰ πάντων ὑμῶν. Ἀμήν». Τί κρύπτεται μέσα εἰς τὰς θείας αὐτὰς λέξεις; Γνήσιον ἐνδιαφέρον διὰ τοὺς ἄλλους. Ἀπέραντος ἀγάπη καὶ στοργή. Καρδίαι καὶ ψυχαὶ ἀναγεγεννημέναι μὲ τὴν χάριν τῆς πίστεως στέλλουν, στέλλουν χαιρετισμοὺς καὶ εὐχὰς χριστιανικῆς πίστεως καὶ ἀγάπης πρὸς τὰς ψυχὰς ἐκείνας, τὰς ὁποίας ἡ αὐτὴ ἀγάπη ἐμπνέει καὶ καθοδηγεῖ. Ποία εὐλογημένη ἐποχή!

Ἀλλοίμονον! Σήμερον—εἶνε ἀλήθεια πικρὰ ποὺ πρέπει νὰ τὴν ὁμολογῶμεν—ἐχάθη, ἐχάθη τελείως σχεδὸν ἡ ἁγνή, ἡ ἄδολος, ἡ χριστιανικὴ ἀγάπη, τὸ γνήσιον ἐνδιαφέρον διὰ τὴν ὠφέλειαν καὶ πρόοδον τοῦ ἄλλου. Δὲν τὴν ἔχομεν. Δὲν τὴν θέλομεν. Δὲν τὴν εὐχόμεθα, δυστυχῶς. Πολλὰ πράγματα μαρτυροῦν καὶ βεβαιώνουν τοῦτο. Πολὺ περισσότερον ὅμως οἱ χαιρετισμοὶ καὶ αἱ εὐχαὶ ποὺ ἀπευθύνει ὁ ἕνας μας εἰς τὸν ἄλλον. Δὲν εἶνε συνήθως ἐκδήλωσις πραγματικῆς ἀγάπης. Ἀλλὰ τί εἶνε; χαιρετισμοὶ μάταιοι, ὑποκριτικοί, δόλιοι, πρόστυχοι καὶ ἐλεεινοί, πολλάκις χαιρετᾷ ὁ ἕνας τὸν ἄλλον μὲ βαθείας ὑποκλίσεις, μὲ γλυκὺν ἀσπασμόν, μὲ θερμοὺς λόγους. Ἐνθουσιάζεσθε. Αἰχμαλωτίζεσθε ἀπὸ τοὺς καλοὺς τρόπους—ἀπὸ τὸ ἐνδιαφέρον τάχα—ἀπὸ τὴν ἀγάπην ποὺ σᾶς δεικνύει. Καὶ ὅμως, ὀπίσω ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς γοητευτικοὺς χαιρετισμοὺς εἶνε ἐνδεχόμενον νὰ κρύπτεται μία ἁπλῆ συνήθεια, ἢ καὶ μία σαρκαστικὴ εἰρωνεία. Μόνον αὐτό; Συμβαίνει πολλάκις νὰ κρύπτωνται στρεβλὰ ἐλατήρια καὶ χαμερπῆ αἰσθήματα καὶ ἰδιοτελῆ συμφέροντα καὶ σκοποὶ ἄνομοι καὶ πρόστυχοι. Πόσοι καὶ πόσαι δὲν ἔπεσαν εἰς τὴν παγίδα ἀπὸ ἕνα γλυκὺ μειδίαμα, ἀπὸ μίαν θερμὴν χειραψίαν! Πόσαι ἐπιστολαί, γεμᾶται ἀπὸ εὐγένειαν τάχα καὶ φιλοφροσύνην, δὲν ἔγιναν φωτιὰ ποὺ κατέκαυσε καὶ ἄτομα καὶ οἰκογενείας! Διατί; Ἀκριβῶς διότι μόνον φιλία καὶ ἀγάπη δὲν ἐκρύπτετο κάτω ἀπὸ τοὺς καλοὺς ἐκείνους λόγους. Καὶ εἶνε φυσικὸν βέβαια ἀπὸ πονηρὰν καρδίαν καὶ στρεβλὴν ψυχὴν καὶ τὰ ἀθωότερα σημεῖα τῆς ἀγάπης καὶ φιλίας νὰ γίνωνται πονηρὰ καὶ νὰ ἀσχημίζουν, διὰ νὰ φέρουν βλάβην καὶ καταστροφήν. Τί χρειάζεται, λοιπόν; Νὰ καθαρισθῇ ἡ ψυχὴ καὶ νὰ ἁγιασθῇ ἡ καρδία. Μόνον ἡ πίστις εἰς τὸν Χριστὸν καὶ ἡ θερμὴ πρὸς τὸν Θεὸν τῆς ἀγάπης προσευχὴ ἐξαγνίζει καὶ ἐλατήρια καὶ αἰσθήματα καὶ σκοποὺς τῆς ἀνθρωπίνης καρδίας. Ὁ Παῦλος λέγει· «ἄσπασαι τοὺς φιλοῦντας ἡμᾶς ἐν **πίστει**». Τοῦτο θέλει νὰ φανερώσῃ· ὅτι τὴν ἁγνὴν φιλίαν, τὴν εἰλικρινῆ ἀγάπην, τὸν τέλειον σύνδεσμον μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων ὁ Χριστὸς καὶ ἡ θρησκεία τοῦ Χριστοῦ τὴν δημιουργεῖ καὶ τὴν προάγει. Ἂς καθαρίσωμεν λοιπὸν τὴν καρδίαν μας μὲ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ. Καὶ τότε θὰ γίνουν τὰ πάντα καθαρὰ ἐντὸς ἡμῶν καὶ τίμια καὶ ἅγια, διὰ νὰ βασιλεύσῃ τελεία ἐμπιστοσύνη καὶ ἀγάπη καὶ φιλία γνησία μεταξύ μας. Τότε καὶ ἡ χάρις τοῦ Κυρίου θὰ εἶνε πλουσία μετὰ πάντων ἡμῶν. Ἀμήν.

ΕΞΕΤΥΠΩΘΗ ὁ νέος τιμοκατάλογος τοῦ Βιβλιοπωλείου τῆς «Ζωῆς», ὁ ὁποῖος καταργεῖ πάντα προηγούμενον, ἀποστέλλεται δὲ δωρεὰν πρὸς πάντα ζητοῦντα. Γράψατε: Βιβλιοπωλεῖον ἡ «Ζωή», Ἱπποκράτους 3, Ἀθήνας (1).

ΣΤΗΛΗ ΔΙΑ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ

Ο ΚΑΛΥΤΕΡΟΣ ΣΤΟΛΙΣΜΟΣ

—Ἔλα, παιδί μου, τελείωνε ἐπὶ τέλους! Ἔχεις μία ὥρα ἐμπρὸς εἰς τὸν καθρέφτη! ἐφώναξε στὴ Μαργαρίτα ἡ μητέρα της.

—Στάσου, καλὲ μαμά, νὰ τελειώσω τὴν τουαλέττα μου. Δὲν μπορῶ νὰ πάω στὸ σχολεῖό μου ὅπως-ὅπως. Θέλεις νὰ μὲ γελάῃ ὁ κόσμος; Ἢ θέλεις νὰ εἶμαι σὰν τὴν γειτόνισσά μας τὴν Κλεονίκη ποὺ δὲν προσέχει ποτὲ τὴν ἐνδυμασία της;

—Ἡ Κλεονίκη εἶνε ἕνα λαμπρὸ κορίτσι, καὶ μακάρι νὰ ἦσουν κ' ἐσὺ σὰν κι' αὐτή. Ἐὰν δὲν προσέχῃ πολὺ τὴν τουαλέττα καὶ τὴ μόδα, προσέχει ὅμως τὰ μαθήματά της πολὺ περισσότερο ἀπὸ ἐσένα. Καὶ μοῦ φαίνεται ὅτι εἶνε ἡ πρώτη μαθήτρια στὴν τάξι σας. Δὲν εἶνε ἔτσι;

Ἡ Μαργαρίτα, ἀντὶ νὰ ἀπαντήσῃ, ἐκυττάχθη πάλι εἰς τὸν μεγάλο καθρέφτη, ἐχτένισε διὰ μίαν ἀκόμη φορὰν τὰ μαλλιά της καί, ἔπειτα, μὲ ἕνα ἱκανοποιητικὸ χαμόγελο ἐρώτησε τὴ μητέρα της.

—Δὲν μοῦ πηγαίνει ὡραῖα τὸ φόρεμα αὐτό;

—Ξεύρεις ὅτι ἔφθασε ἡ ὥρα τοῦ σχολείου καὶ μόλις θὰ προφθάσῃς; ἀπήντησε αὐστηρὰ ἡ μητέρα της.

Ἡ Μαργαρίτα ἅρπαξε βιαστικὰ τὰ βιβλία της, ἐκύτταξε καὶ πάλι στὸν καθρέφτη καὶ ἔφυγε τρέχοντας.

—Περίεργον πρᾶγμα! εἶπε ἡ μητέρα της λυπημένη. Αὐτὸ τὸ κορίτσι ὅλο στῆς μόδαις καὶ στὰ λοῦσα ἔχει τὸ νοῦ του!

Καὶ δὲν εἶχε ἄδικο νὰ λυπᾶται. Διότι ἡ Μαργαρίτα, ὅση ἐπιμέλεια ἔδειχνε στὰ φορέματα καὶ στὴν τουαλέττα, τόσο ὀλίγον ἐσκοτίζετο δι' ἄλλα πράγματα. Οὔτε διὰ τὰ μαθήματα τὴν ἔμελε πολύ, οὔτε διὰ νοικοκυρωσύνη, οὔτε διὰ τὴν Ἐκκλησία, οὔτε καὶ διὰ τοὺς γονεῖς της ἀκόμη. Ὅλη ἡ προσοχή της ἦτο νὰ φτιάνεται ὅσο ἠμποροῦσε καλύτερα. Πάντοτε δὲ παρακολουθοῦσε καὶ ἤξευρε ὅλαις τῆς ἰδιοτροπίαις καὶ τὰ γοῦστα τῆς μόδας.

Μία Κυριακὴ ἐπῆγε μὲ τοὺς γονεῖς της στὴν Ἐκκλησία. Ἐκείνη τὴν ἡμέρα τὸ Εὐαγγέλιο ἔλεγε γιὰ τὸν πλούσιο καὶ τὸ Λάζαρο. Ὁ πλούσιος ἐφοροῦσε τῆς καλύτεραις φορεσιαῖς καὶ διεσκέδαζε κάθε ἡμέρα καὶ ἐκαλοπερνοῦσε. Ὅταν ὅμως ἀπέθανε, κατήντησε νὰ καίγεται μέσα στὴ φωτιὰ τῆς αἰωνίου κολάσεως. Ὁ Λάζαρος ὅμως, ποὺ ἦταν φτωχὸς καὶ κουρελιάρης καὶ πληγωμένος καὶ ἔζουσε πεινασμένος καὶ περιφρονημένος ἀπὸ ὅλους, ἀξιώθηκε νὰ εἶνε κοντὰ εἰς τὸν Ἀβραάμ, μέσα εἰς τὴν εὐτυχία καὶ τὴ χαρὰ τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν.

Τὸ ἀπόγευμα ἡ μητέρα τῆς Μαργαρίτας εὑρῆκε εὐκαιρία νὰ συνομιλήσῃ μὲ τὴν κόρη της.

—Ἄκουσες λοιπόν, Μαργαρίτα, τί ὡραῖα κοστούμια ἐφοροῦσε ὁ πλούσιος ἐκεῖνος ποὺ μᾶς εἶπε σήμερα τὸ Εὐαγγέλιο; Ὅλο μεταξωτά! Καὶ τῆς τελευταίας μόδας! Πόσο θὰ τὸν ἐθαύμαζαν καὶ θὰ τὸν ἐζήλευαν ὅλοι, ποὺ τὸν ἔβλεπαν ντυμένον πάντοτε μὲ τὰ ὡραιότερα κοστούμια τῆς ἐποχῆς!.....

—Ναί, ἀλλά..... παρετήρησε ἡ Μαργαρίτα.

—Τί ἀλλά;

—Ἀλλά..... ἐπῆγε στὴν κόλασι!

—Μπᾶ! ἔκαμε ἡ μητέρα της. Διατί νὰ πάῃ στὴν κόλασι αὐτὸς ὁ καλοφορεμένος καὶ περιποιημένος κύριος; Στὴν κό-

λασι ἔπρεπε νὰ πάῃ ὁ Λάζαρος ὁ κουρελῆς... Δὲν εἶνε ἔτσι;

Ἡ Μαργαρίτα ἐκατάλαβε τί ἤθελε νὰ εἰπῇ ἡ μητέρα της. Δι' αὐτὸ ἐκοκκίνισε καὶ ἐκατέβασε τὸ κεφάλι. Ἀλλ' ἡ μητέρα της ἐξηκολούθησε.

—Λοιπόν, παιδί μου, πάρε ἕνα μάθημα ἀπὸ τὴν ἱστορία αὐτὴ τοῦ πλουσίου καὶ τοῦ Λαζάρου. Ξεύρεις γιατί ἐπῆγε στὴν κόλασι ὁ καλοφορεμένος πλούσιος, ποὺ ἐπρόσεχε καλὰ τὴν τουαλέττα;.... Νὰ σοῦ τὸ εἰπῶ ἐγώ. Ἐπῆγε, διότι ἐπρόσεχε μόνον στὸν ἐξωτερικὸ στολισμό. Ἐπεριποιεῖτο καὶ ἐστόλιζε μόνον τὸ σῶμά του, τὸ ὁποῖον μία ἡμέρα, θέλοντας καὶ μή, τὸ παρέδωκε στὸν τάφο διὰ νὰ τὸ φᾶνε τὰ σκουλήκια τῆς γῆς. Δὲν ἐπρόσεχέ ποτε τὴν ψυχή του καὶ δὲν ἐσκοτίζετο καθόλου διὰ τοὺς πτωχοὺς καὶ τοὺς πεινασμένους.....

Ἡ Μαργαρίτα εἶχε σηκώσει τὸ κεφάλι καὶ ἐκύτταζε στὰ μάτια τὴ μητέρα της.

—Καὶ ξεύρεις γιατί ἐπῆγε στὴ βασιλεία τοῦ Θεοῦ ὁ κουρελιάρης Λάζαρος; ἐξηκολούθησε ἡ μητέρα της. Θὰ σοῦ τὸ εἰπῶ ἐγώ. Ἐπῆγε, διότι ἐπρόσεχε τὴν ὠμορφιὰ τῆς ψυχῆς. Αὐτὸς δὲν ἐκύτταζε νὰ στολίσῃ τὸ σῶμά του· οὔτε εἶχε χρήματα διὰ νὰ τὸ στολίσῃ. Ἐστόλιζε ὅμως τὴν ψυχή του μὲ ἀρεταῖς, μὲ τὴν καλή του συμπεριφορὰ σὲ ὅλους, μὲ τὴν ὑπομονή του καὶ μὲ τὴν ἀγάπη ποὺ εἶχε πρὸς τὸν Θεόν. Καὶ ἔτσι ἦταν ὡραῖος· πολὺ ὡραιότερος ἀπὸ τὸν πλούσιο μὲ τὰ μεταξωτά του. Καὶ γι' αὐτὸ ὁ Θεὸς τὸν ἀγάπησε καὶ τὸν ἐπῆρε κοντά του, γιὰ νὰ χαίρῃ αἰώνια....

Ἡ Μαργαρίτα ἄκουγε μὲ μεγάλη προσοχή. Τὰ λόγια αὐτὰ τῆς μητέρας της τῆς ἔκαμαν μεγάλην ἐντύπωσι.

—Λοιπόν, Μαργαρίτα μου, τί προτιμᾷς, νὰ σὲ θαυμάζῃ ὁ κόσμος γιὰ τὴν τουαλέττα σου ἢ νὰ σὲ ἀγαπᾷ ὁ μεγάλος Θεὸς μας γιὰ τὴν ὠμορφιὰ τῆς ψυχῆς σου;

—Θέλω νὰ μὲ ἀγαπᾷ ὁ Θεός, ἀπήντησε ἡ Μαργαρίτα δειλά.

—Αἴ, τότε, μὴ προσέχῃς τόσον πολὺ τῆς μόδαις καὶ τὰ λοῦσα καὶ τὰ στολίδια. Ἐπιμελήσου περισσότερο τὴν ὠμορφιὰ τῆς ψυχῆς σου. Ξεύρεις ποῖος εἶνε ὁ καλύτερος στολισμός; Εἶνε ἡ καλὴ συμπεριφορὰ σὲ ὅλους καὶ αἱ καλαῖς πράξεις ποὺ διατάσσει ὁ Θεός μας. Μὲ αὐταῖς φρόντισε νὰ στολισθῇς καὶ ἔτσι θὰ ἔχῃς τὴν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν προστασία Του σὲ ὅλη σου τὴ ζωή.

ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΧΡΟΝΟΥΣ ΤΩΝ ΔΙΩΓΜΩΝ

ΤΟ ΣΗΜΕΙΟΝ ΤΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΕ'.

Ὁ Μᾶρκος κατηχεῖται.

Ἦτο ἡ ἡμέρα κατὰ τὴν ὁποίαν εἰς τὸ μέγαρον τοῦ Μάρκου θὰ παρετίθετο γεῦμα. Εἰς τοῦτο ὁ Μᾶρκος, προτοῦ ἀκόμη συναντήσῃ τὴν Μερκίαν, εἶχε καλέσει ζωηροὺς καὶ φαιδροὺς γνωρίμους του. Ἐπρόκειτο νὰ παρευρεθῇ καὶ ὁ Γλαβρίων· θὰ ἦσαν ἐπίσης ὁ Φιλόδημος καὶ πολλοὶ ἄλλοι ἐκ τῶν νωχελῶν νεαρῶν πατρικίων, ὅλοι προθυμότατοι νὰ συμμερισθοῦν μὲ τὸν Μᾶρκον τὰ γεύματά του ἢ τὰς περιπετείας του. Ὁ Μᾶρκος εἶχεν εἴπει τὴν ἀλήθειαν εἰς τὴν Βερενίκην, ὅταν τῆς εἶπεν ὅτι δὲν θὰ παρίσταντο κυρίαι εἰς τὸ γεῦμα ἐκεῖνο. Αἱ γυναῖκες, αἱ ὁποῖαι εἶχαν προσκληθῇ, ἦσαν αἱ ὡραιότεραι καὶ αἱ πλέον διασκεδαστικαὶ ἑταῖραι τῆς Ρώμης. Πρώτη μεταξὺ αὐτῶν, φίλη τῶν νεαρῶν πατρικίων, ἦτο μία γυναῖκα ὀνόματι Ἀγκάρια, ἡ ὁποία προικισμένη μὲ σπανίαν φωνήν, εἶχε καταστῆ δημοφιλεστάτη ὡς τραγουδίστρια εἰς τὰ γεύματα ποὺ ἔδιδαν οἱ πλούσιοι Ρωμαῖοι, καὶ δι' αὐτὸ τὴν ἐπλήρωναν μὲ μυθώδη ποσὰ διὰ τὰς ὑπηρεσίας της. Τὰ ᾄσματά της δὲν ἦσαν τοιαῦτα, ὥστε νὰ συντελοῦν εἰς τὴν ἠθικοποίησιν τῆς νεολαίας. Αἰσθήματα καὶ πάθη χαμερπῆ ἦσαν τὸ περιεχόμενον τῶν στίχων της, τοὺς ὁποίους ἐτραγουδοῦσε μὲ τέχνην συνδυασμένην μὲ τόσην δραματικὴν καὶ μιμητικὴν κίνησιν, ὥστε νὰ χρησιμεύουν εἰς τὸ ἀκροατήριόν της ὡς πρόκλησις τόσον συνήθης εἰς εἰδωλολάτρας ξένους πρὸς τὴν ἠθικήν. Ἡ βακχὶς αὐτὴ ἠμποροῦσε νὰ εἶναι ἑλκυστικὴ σὰν τὴν Κίρκην, ὅταν τὸ ἤθελεν ἢ ὅταν ἐπληρώνετο διὰ νὰ φανῇ τοιαύτη. Ἀλλ' ὑπῆρχαν καὶ στιγμαῖς, ποὺ ἐγίνετο μανιώδης ἀπὸ τὸν θυμόν της. Καὶ πρέπει νὰ σημειωθῇ, ὅτι ἤρκει ὁ ἐλάχιστος σπινθήρ, διὰ νὰ δημιουργήσῃ εἰς αὐτὴν μίαν τεραστίαν καὶ φοβερὰν πυρκαϊάν.

Κανεὶς ποτε δὲν εἶχε τολμήσει νὰ θραύσῃ τὰς ἁλύσεις, τὰς ὁποίας ἡ Ἀγκάρια εἶχε τυλίξει περὶ αὐτόν, ἐφ' ὅσον δὲν ἔδιδεν ἡ ἰδία τὸ σύνθημα. Ἀλλ' αὐτὴ σπανίως ἔδιδε τὸ σύνθημα προτοῦ καταστρέψῃ τελείως τὸν αἰχμάλωτόν της. Κανένας ἄνδρας δὲν ἠμποροῦσε νὰ κολακευθῇ, ὅτι εἶχε κερδίσει ποτὲ τὴν ἀγάπην της, πλήν, ἴσως, τοῦ παρόντος πάτρωνός της, τοῦ Μάρκου, ὁ ὁποῖος διεσκέδαζεν ἀπροθύμως μὲ τὰς ἰδιοτροπίας της καὶ ἐλάχιστα ἐμαγεύετο ἀπὸ τὴν φυσικὴν αἴγλην τοῦ προσώπου της. Αὐτὴ ἡ γυναῖκα ἦτο ἡ κυριωτέρα τῶν συνδαιτυμόνων κατὰ τὸ συμπόσιον τῆς νυκτὸς ἐκείνης.

Ὁ Μᾶρκος, ὑπὸ τὴν σφοδρὰν ἔξαψιν, τὴν ὁποίαν τοῦ εἶχαν προξενήσει τὰ ταραχώδη ἐπεισόδια τῶν δύο τελευταίων ἡμερῶν, εἶχε κάπως λησμονήσει τὸ γεῦμά του. Ἀλλ' ὁ οἰκός του διηυθύνετο καὶ ἐφυλάσσετο ἄριστα, ὅταν αὐτὸς ἦτο ἀπησχολημένος μὲ τὰς ὑποθέσεις του, ὥστε ἔγιναν ὅλαι αἱ ἀναγκαῖαι προετοιμασίαι τόσον ὁμαλῶς καὶ τακτικῶς, σὰν νὰ ἐπέβλεπεν ὁ ἴδιος. Ὅταν ἐνεθυμήθη, ὅτι ἐπρόκειτο νὰ συναντήσῃ τὴν Ἀγκάριαν καὶ τὰς συντρόφους της ἐκεῖνο τὸ βράδυ, ἠγανάκτησε κατὰ τοῦ ἑαυτοῦ του, διότι τὰς εἶχε προσκαλέσει. Ἦτο πλέον πολὺ ἀργὰ διὰ νὰ ἀναβληθῇ τὸ δεῖπνον. Ἀλλά, τοὐλάχιστον, θὰ ἠμποροῦσε νὰ ἴδῃ ὀλίγον τὴν Μερκίαν, προτοῦ φθάσουν οἱ προσκεκλημένοι του. Ἡ σκέψις αὐτὴ τοῦ ἔφερε κάποιαν παρηγορίαν.

Ἐφώναξε τοὺς ἀκολούθους του καὶ διηυθύνθη πρὸς τὸ δωμάτιον, εἰς τὸ ὁποῖον ἐκρατεῖτο ἡ Μερκία. Ὅταν ἡ θύρα ἐξεκλειδώθη, τοὺς εἶπε νὰ φύγουν καὶ ἐζήτησεν ἀπὸ ἐκείνην τὴν ἄδειαν νὰ τῆς ὁμιλήσῃ. Ἡ κόρη ἐδέχθη ἡσύχως λέγουσα:

—Εἶσαι ὁ δεσμοφύλαξ μου καὶ ἔχεις τὸ δικαίωμα νὰ μοῦ ὁμιλήσῃς.

Ὁ τόνος τῆς φωνῆς της δὲν ἐφανέρωνεν ὀργήν. Ὁ Μᾶρκος πιθανὸν νὰ ἐπεθύμει νὰ τὴν ἔβλεπεν ὠργισμένην. Διὰ τοῦτο ἡ ἀξιοπρεπὴς ἠρεμία της πολὺ τὸν περιέπλεξεν. Ἠσθάνθη τὸν ἑαυτόν του ἀσθενῆ. Ὅλαι αἱ σκέψεις του καὶ αἱ ἐπιθυμίαι του ἐφάνησαν, καθὼς τὴν ἐκύτταξεν, ἱεροσυλία ἐξευτελιστικὴ δι' αὐτόν. Δι' αὐτὸ τὴν ἀφῆκεν ἄθικτον καὶ ἠρκέσθη νὰ εἴπῃ·

—Ἐγὼ δεσμοφύλαξ; Ὄχι, ὄχι ἀκριβῶς αὐτό.

ΕΠΙ ΤΩΝ ΓΕΓΟΝΟΤΩΝ

Ἡ ἐξύψωσις τοῦ Κλήρου.

Τὸ ζήτημα τῆς μορφώσεως καὶ ἐξυψώσεως τοῦ ἐφημεριακοῦ Κλήρου, τὸ ὁποῖον, δυστυχῶς, μένει διὰ τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος ἐπὶ ἕνα αἰῶνα πρόβλημα ἄλυτον, προὐκάλεσε κατὰ τοὺς τελευταίους μῆνας νέας συζητήσεις ἐν τῇ Ἱερᾷ Συνόδῳ καὶ εὐμενῆ ἀρθρογραφίαν ἐν τῷ πολιτικῷ Τύπῳ. Εἰς τὸ ζήτημα τοῦτο ἀναφέρεται καὶ ἡ ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Δημητριάδος κ. Ἰωακεὶμ ἐκδοθεῖσα ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς συγκλήσεως τῆς Ἱεραρχίας πραγματεία ὑπὸ τὸν τίτλον: «Σύστημα ἀνυψώσεως τοῦ ἐφημεριακοῦ Κλήρου».

Ὁ Σεβ. συγγραφεύς, προτείνων ἴδιον σύστημα ἐκλογῆς, μορφώσεως, τοποθετήσεως καὶ ἀποδοχῶν τοῦ ἐφημεριακοῦ Κλήρου, φρονεῖ ὀρθότατα, ὅτι «πρωτίστη ἀνάγκη τῆς Ἐκκλησίας εἶναι νὰ καταρτίσῃ Κλῆρον ἱκανὸν ν' ἀποβῇ πνευματικὸς ἡγέτης τῆς κοινωνίας». Τὸ δὲ οἰκονομικὸν μέρος τοῦ ζητήματος εἶναι μᾶλλον συνέπεια τῆς ἀρχῆς ταύτης. Διότι ἡ ἐνορία, λέγει, «θὰ δεχθῇ εὐχαρίστως τὴν ὑποχρέωσιν νὰ ἀναλάβῃ τὴν συντήρησιν τοῦ ἱερέως, ὅταν διαφωτισθῇ προσηκόντως ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας καὶ εὐτυχήσῃ νὰ ἔχῃ ὡς ποιμένα της δραστήριον, πεφωτισμένον καὶ χριστιανὸν ἱερέα. Καὶ προσθέτει:

«Οἱ λόγοι τοῦ ἀποστόλου Παύλου, ἔστι πορισμὸς μέγας ἡ εὐσέβεια μετ' αὐταρκείας, καθὼς καὶ ἐκεῖνοι τοῦ Κυρίου, ζητεῖτε πρῶτον τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ καὶ ταῦτα πάντα προστεθήσεται ὑμῖν, δέον νὰ χρησιμεύωσι πάντοτε πρὸς ὑπόμνησιν τῆς Ἐκκλησίας, ἵνα μεριμνᾷ πρωτίστως διὰ τὸν καταρτισμὸν μορφωμένων καὶ εὐσεβῶν ἱερέων, ἀναθέτουσα τὰς ὑλικὰς ἀποδοχάς των εἰς τοὺς χριστιανούς, ὡς ἱερὸν καθῆκον αὐτῶν».

Εἶναι, πράγματι, μία ἀπὸ τὰς παραδοξοτέρας ἀντιλήψεις τὸ νὰ ζητῆται ἡ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τοῦ Χριστοῦ ὑλικὴ ἐξασφάλισις, ὅταν ὁ Κλῆρός της δὲν ζητῇ πρῶτον τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ οὔτε ἐφ' ἑαυτοῦ, οὔτε ἐπὶ τοῦ λαοῦ· ὅταν ἐπιδιώκῃ πορισμὸν ἄνευ εὐσεβείας καὶ αὐταρκείας.

Ἀπάντησις εἰς σπερμολογίας.

Εἶναι σύνηθες φαινόμενον, ὅτι οἱ μὴ ἔχοντες ἐσωτερικὴν σχέσιν πρὸς τὴν ὀρθόδοξον διδασκαλίαν καὶ μὴ ὑποβαλλόμενοι εἰς κόπον τινὰ διὰ τὴν προαγωγὴν τῶν θεολογικῶν γραμμάτων, δικαιολογοῦν τὴν ὕπαρξίν των διὰ συκοφαντικῶν σπερμολογιῶν ἐναντίον ἔργων, τὰ ὁποῖα εἶναι καρπὸς πνεύματος ὀρθοδόξου καὶ ἐργασίας κοπιώδους. Τῆς τοιαύτης πολεμικῆς δὲν ἐξῃρέθη καὶ τὸ ἐσχάτως ἐκδοθὲν ὑφ' ἡμῶν σύγγραμμα τοῦ κ. Π. Τρεμπέλα «Ὑπόμνημα εἰς τὰς ἐπιστολὰς τοῦ Παύλου», τὸ ἀπαιτῆσαν κόπους ἱκανῶν ἐτῶν καὶ διακρίβωσιν τοῦ ὀρθοδόξου πνεύματος ἐπιμελῆ. Ἀντὶ ἄλλης ἀπαντήσεως εἰς τὰς σπερμολογίας ταύτας, παραθέτομεν ἀπόσπασμα γράμματος τοῦ Παναγιωτάτου Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, ἐξ ἀφορμῆς τῆς ἐκδόσεως τοῦ συγγράμματος τούτου σταλέντος πρὸς τὸν συγγραφέα:

«Μετὰ προσοχῆς καὶ ἐνδιαφέροντος ἐπεξελθόντες τὴν περισπούδαστον τῆς ὑμετέρας ἐλλογιμότητος συγγραφήν, ἐχάρημεν λίαν ἐπ' αὐτῇ κατιδόντες τὴν ἐπιστημονικὴν αὐτῆς ἀξίαν καὶ τὸν ὃν ἰδιαίτερον αὕτη κέκτηται χαρακτῆρα, ὡς παράστασις καὶ ἔκφρασις τῆς ἑρμηνευτικῆς τῆς Ἐκκλησίας παραδόσεως, ἀντιπροσωπευομένης ἐν τῷ πονήματι τούτῳ διὰ τῶν ἐξηγητικῶν ἔργων τῶν διασημοτέρων πατέρων καὶ ἐκκλησιαστικῶν συγγραφέων τῆς Ἐκκλησίας. Ὅθεν πάνυ προφρόνως ἐπὶ τῇ ἀγαστῇ ταύτῃ μελέτῃ τῆς ὑμετέρας ἐλλογιμότητος ἐκφράζομεν αὐτῇ διὰ τῆς παρούσης Πατριαρχικῆς ἡμῶν ἐπιστολῆς, ἐξ ἀποφάσεως συνοδικῆς, τὴν ἄκραν εὐαρέσκειαν καὶ τὸν ἔπαινον τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας».

Ἡ στροφὴ τοῦ Σχολείου.

Ἡ περὶ τὰ σχολεῖα κίνησις καὶ ὁ βόμβος τῶν μαθητῶν, ποὺ ὑπενθυμίζει κυψέλας καὶ μελίσσας κατὰ τὴν ἄνοιξιν, εἶναι ἕνα ἀπὸ τὰ τερπνὰ φαινόμενα τῆς φθινοπωρινῆς ἐποχῆς. Ἰδιαιτέρως δὲ εὐχάριστον διὰ τὴν στροφήν, τὴν ὁποίαν ἤρχισε πλέον νὰ λαμβάνῃ τὸ Σχολεῖον. Διότι μέχρις ἐσχάτων οἱ γονεῖς ἔστελλον τὰ παιδιά των εἰς τὸ Σχολεῖον μὲ τὸν φόβον, ὅτι ἐκεῖθεν ὑπῆρχεν ἄμεσος κίνδυνος νὰ ἐξέλθουν ὄχι οἱ ἐγγράμματοι καὶ ὑγιῶς μορφωμένοι νέοι, ἀλλ' οἱ ἀμαθεῖς δοκησίσοφοι, οἱ στερούμενοι ἠθικοῦ ἕρματος, εἰδήμονες ὅμως εἰς τὰς κομμουνιστικὰς ἰδέας καὶ τὰς ἀντιχριστιανικὰς φλυαρίας.

Ἀλλὰ τώρα ἤρχισε νὰ πνέῃ ἄλλος ἄνεμος. Ἐπιθεωρηταὶ καὶ ἄλλοι ὑγιῶν ἀρχῶν ἐκπαιδευτικοί, ὄχι μόνον δὲν δεσμεύονται ἐκ τοῦ κέντρου—ὅπως προτήτερα—ἀλλ' ἔχουν πᾶσαν ἐνίσχυσιν νὰ ἐργασθοῦν πρὸς ἀνόρθωσιν τοῦ Σχολείου. Αἱ ἐγκύκλιοι τόσον τοῦ Ὑπουργείου τῆς Παιδείας, ὅσον καὶ τῶν Γενικῶν ἐπιθεωρητῶν τονίζουν τὴν ἀνάγκην τῆς ἀναπτύξεως ἠθικῶν ἀντιλήψεων εἰς τοὺς μαθητὰς καὶ δι' ἰδιαιτέρων διαλέξεων, ἐκ μέρους τῶν θεολόγων καὶ φιλολόγων καθηγητῶν, ἀλλ' ἀκόμη καὶ τῶν φυσικῶν καὶ μαθηματικῶν. Διότι καὶ τούτων τὰ μαθήματα καὶ δὴ τὸ τῆς κοσμογραφίας «δύνανται νὰ χρησιμεύσουν ὡς πηγὴ καλλιεργείας τοῦ θρησκευτικοῦ συναισθήματος τῶν μαθητῶν», ὅπως σημειώνει ἡ ἐγκύκλιος τοῦ Γεν. Ἐπιθεωρητοῦ τῆς 12ης περιφερείας κ. Δ. Παπούλια.

Ἐπὶ πλέον ἐφιστᾶται ἰδιαιτέρως ἡ προσοχὴ τῶν διδασκόντων εἰς τὴν ἐν τῷ σχολείῳ πειθαρχίαν καὶ τὴν ἐκτὸς τοῦ σχολείου συμπεριφορὰν τῶν μαθητῶν, ἀπαγορευομένης εἰς αὐτοὺς τῆς φοιτήσεως «εἰς χορευτικὰ κέντρα, οἰνοπωλεῖα, κινηματογράφους καὶ ἄλλα ὕποπτα κέντρα». Προστίθεται ὅτι «ἡ ἐμφάνισις τῶν μαθητῶν πρέπει νὰ εἶναι σεμνή, αἱ κινήσεις των, αἱ ὁμιλίαι των, νὰ προδίδουν ἀνθρώπους αὐτοκυριαρχουμένους, ἀσκουμένους εἰς τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν σεμνότητα». Δὲν θεωρεῖται δὲ ἐπουσιῶδες καὶ τὸ ζήτημα τῆς «γενικῆς καὶ ἄνευ ἐξαιρέσεως κοπῆς τῶν μαλλιῶν» καὶ τῆς εὐπρεποῦς ἐνδυμασίας. Διότι κατὰ τὴν τελευταίαν δεκαετίαν ἀκόμη καὶ τὰ παιδάκια τοῦ Σχολείου ἐλάμβανον τοιαύτην παίδευσιν, ὥστε νὰ περιφρονοῦν τὴν γραμματικὴν καὶ νὰ στρέφουν τὸ ἐνδιαφέρον των εἰς τὴν περιποίησιν τῆς κόμης, εἰς τὸν καλλωπισμόν, τὴν ἐπίδειξιν καὶ ὅσα ἄλλα ἀτοπήματα συμπαρομαρτοῦν εἰς τὴν πρώϊμον ταύτην καλλωπιστικὴν τάσιν.

Ἡ γλῶσσα τῶν ἀληθινῶν ἐπιστημόνων.

Ἐξεδόθη πρό τινος ὑπὸ τοῦ Γερμανοῦ καθηγητοῦ τῆς Βιολογίας Th. Schmucker *(Σμοῦκερ) βιβλίον ὑπὸ τὸν τίτλον: «Ἡ Ἱστορία τῆς Βιολογίας». Εἰς τοῦτο κρίνων ὁ συγγραφεὺς τὰς διαφόρους ἐπιστημονικὰς θεωρίας καὶ τὴν πραγματικὴν αὐτῶν ἀξίαν, τονίζει ὅτι «ἡ κυρίως ἐπιστημονικὴ γνῶσις εἶναι ἀπρόσιτος, ἀπαιτητικὴ καὶ ἀνούσιος διὰ τὰς μεγάλας μάζας καὶ μένει κτῆμα μόνον ὀλίγων εἰδικῶν. Ἀλλὰ μερικοὶ ἐκμεταλλευταὶ τῆς ἐπιστήμης διατυμπανίζουν καὶ ζωγραφίζουν μὲ κτυπητὰ χρώματα πολλὰς θεωρίας καὶ οὕτω πολλάκις ἐξάπτουν τὰ πνεύματα καὶ ἐπιφέρουν ζημίας.*

»Ἀλλ' ἐὰν θέλωμεν νὰ διδαχθῶμεν, συνεχίζει ὁ καθηγητής, ἀπὸ τὴν ἱστορίαν, ἔχουν καθῆκον ὅλοι ὅσοι καλλιεργοῦν τὴν ἐπιστήμην καὶ ζητοῦν νὰ τὴν μεταδώσουν εἰς τὸν λαόν, νὰ μὴ ἐξογκώνουν τὰ γεγονότα καὶ νὰ μὴ λησμονοῦν τὰ ὅρια, ἐντὸς τῶν ὁποίων περικλείεται ἡ ἀκριβὴς καὶ ἀληθὴς ἐπιστήμη, καὶ ἀπὸ ποίου σημείου εἰσέρχεται ἀναγκαίως ἡ πίστις εἰς τὴν θέσιν τῆς γνώσεως.....

»Ἀναμφιβόλως αἱ ὀρθολογιστικαὶ ἰδέαι τοῦ ἐρευνητοῦ ἐπιδροῦν ἐφ' ὁλοκλήρου τῆς πνευματικῆς δράσεως αὐτοῦ. Ἀλλὰ δὲν πρέπει νὰ παραμορφώνωμεν ἀπεριορίστως καὶ ἀδικαιολογήτως τὸ πᾶν, ὅπως δυστυχῶς συνέβη μὲ τὰς ἰδέας πολλῶν μεγάλων βιολόγων. Ἐν πάσῃ περιπτώσει προκύπτει ὡς ἀπαραίτητος καὶ σοβαρὸς λόγος ἡ ἀπαίτησις, ὅπως ὁ τρόπος τοῦ σκέπτεσθαι ἐν τοῖς ἐπιστημονικοῖς ἐργαστηρίοις μὴ ἐξέρχεται αὐτῶν, εἰ μὴ μόνον κατόπιν λελογισμένης κρίσεως καὶ μὲ μεγάλην προσοχήν. Εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ ὁ ἐπιστήμων δύναται τόσον πολὺ νὰ βλάψῃ, ὅσον καὶ νὰ ὠφελήσῃ, ἡ δὲ ἱστορία μᾶς διδάσκει, πόσον ἀναγκαῖον πρᾶγμα εἶναι νὰ μὴ λησμονῆται ἡ ἀρχὴ αὕτη».

ΘΕΙΟΝ ΚΗΡΥΓΜΑ

Τὴν προσεχῆ Κυριακὴν 17 Ὀκτωβρίου θὰ ὁμιλήσουν κατὰ τὴν θείαν Λειτουργίαν οἱ κάτωθι θεολόγοι εἰς τοὺς ἱ. ναούς:

Μητροπόλεως ὁ ἀρχιμ. Σεραφεὶμ Παπακώστας.

Χρυσοσπηλαιωτίσσης ὁ ἀρχιμ. Ἰγνάτιος Κολιόπουλος.

Ἁγ. Τριάδος (Πειραιῶς) ὁ κ. Π. Τρεμπέλας.

Ἁγίας Ζώνης ὁ κ. Δημ. Παπακωνσταντίνου. Ἁγίων Ἀναργύρων (Ν. Ἰωνίας) ὁ κ. Πέτρος Χριστοδουλιᾶς κατὰ τὴν θ. Λειτουργίαν καὶ τὸ ἀπόγευμα ὥραν 5 ὁ κ. Ἀριστοτ. Παπανικολάου.

Ἐπίσης ὁμιλοῦν οἱ κ. κ. Ἰωάν. Καψιμάλλης ἐν Καβάλλᾳ· Ἀχιλλεὺς Παπαθανασόπουλος ἐν Ξάνθῃ· Εὐστ. Μπιλάλης ἐν Σέρραις· Μιχ. Μανουσάκης ἐν Νιγρίτῃ· Γεώρ. Δημόπουλος ἐν Θεσσαλονίκῃ· Δημ. Παπαδημητρίου ἐν Χίῳ· Λάζ. Χατζηθέμελις ἐν Σάμῳ· Ἀθ. Φραγκόπουλος ἐν Χανίοις· Περικλῆς Φωτόπουλος ἐν Ρεθύμνῳ· ἱεροδ. Κωνστ. Χρόνης ἐν Ἡρακλείῳ· Δημ. Ρέβελας ἐν Ἰωαννίνοις· Γ. Γεωργαντόπουλος ἐν Κυπαρισσίᾳ· Γεώργ. Κρούσκας ἐν Αἰτωλικῷ καὶ Νεοχωρίῳ καὶ Χρ. Παπαγιάννης ἐν Λάρνακι (Κύπρου).

Τύποις «ΖΩΗΣ»—Ἱπποκράτους 189, Ἀθῆναι